

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття вищої освіти рівня магістр

на тему:

«Аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи»

Виконала: студентка II курсу,
групи ОО(з)-2М
напряму підготовки (спеціальності)
071 Облік і оподаткування
Луців М. В.
Керівник: д. е. н., професор
Баланюк І.Ф.
Рецензент: д.е.н., професор
Левандівський О.Т.

Івано-Франківськ 2024

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Інститут, факультет економічний

Кафедра обліку і оподаткування

Освітній рівень “магістр”

Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали)

“15” жовтня 2024 р.

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Луців Марії Василівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи»,

керівник роботи д.е.н., професор Баланюк Іван Федорович.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи 02.11.2024 р.

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) розглянути економічний зміст, значення та провові засади діяльності бюджетної установи; охарактеризувати теоретичні аспекти проведення аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи; дослідити нормативне забезпечення фінансової діяльності бюджетної установи; проаналізувати мету та завдання аналізу та контролю бюджетних установ; проаналізувати джерела фінансування бюджетної установи та її майна; описати методику контролю виконання кошторису доходів та витрат; запропонувати удосконалення системи державного контролю та аналізу фінансового стану; описати перспективи розвитку бухгалтерського обліку як засобу ефективного проведення контролю фінансової звітності; розробити підходи щодо покращення організації контролю і аналізу фінансового стану.

4. Дата видачі завдання 04.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	РОЗДІЛ 1 “ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ”	18.03.2024 р.	виконано
2	РОЗДІЛ 2 “ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ”	28.06.2024 р.	виконано
3	РОЗДІЛ 3 “ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ”	15.11.2024 р.	виконано
4	ВИСНОВКИ, ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ ТА СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21.11.2024 р.	виконано
5	ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	20.12.2024 р.	виконано

Студент _____ М.В. Луців
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ І.Ф. Баланюк
(підпис) (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
ВІДГУК
наукового керівника д.е.н., професора І.Ф. Баланюка
на кваліфікаційну роботу другого (магістерського) рівня вищої освіти
студентки групи ООЗ-М2 Луців Марії Василівни
на тему: «Аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи»

Аналіз фінансової звітності бюджетних установ спрямований на інформування користувачів про показники формування та витрачання бюджетних коштів, їх результативність та ефективність, вироблення рішень щодо планування бюджетів всіх рівнів на наступні періоди.

Аналіз фінансової звітності бюджетної установи – це метод виявлення її стану, його оцінки та інтерпретації, аналітичного обґрунтування ситуації за певними показниками різних форм фінансової звітності, на основі яких приймаються важливі рішення щодо бюджетного процесу.

Це діагностичний інструмент для оцінки фінансової, інвестиційної та операційної діяльності бюджетних установ, їх фінансового стану, забезпеченості власним капіталом. Очевидно, що ґрунтуватися аналіз має на достовірній та повній фінансовій звітності, яка пройшла внутрішній та зовнішній контроль.

Загальний висновок: Кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти студентки Луців Марії Василівни на тему : «Аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи» виконана відповідно до встановлених вимог.

Робота може бути допущена до захисту, а її автор заслуговує на оцінку відмінно та присудження другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Науковий керівник:
д.е.н., професор, завідувач
кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
БАЛАНЮК

Іван

«__» _____ 2024 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу другого (магістерського) рівня вищої освіти
студентки групи ООЗ-М2

Луців Марії Василівни

на тему: «Аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи»

Актуальність теми. Реформування економіки України зумовило потребу у раціональному та економічному використанні бюджетного фінансування, спрямованого на утримання бюджетних (неприбуткових) організацій.

Саме тому особливої актуальності набуває проведення комплексного аналізу діяльності бюджетних установ, який надасть повну інформацію про реальний економічний стан організації, виявить невикористані внутрішньогосподарські резерви для подальшого розвитку та забезпечить більш ефективне цільове використання виділених державою грошових коштів. Адже тільки завдяки глибокому вивченню та узагальненню результатів діяльності установи можна одержати необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих та своєчасних управлінських рішень.

Складність проведення аналізу господарської діяльності неприбуткових організацій полягає у відсутності загальної методики визначення показників, у різноспрямованості та специфічності економічної діяльності, розмірах організацій, недосконалості законодавчої бази України.

Об'єктом дослідження є аналіз фінансових звітів, аналіз фінансових показників, аналіз фінансового контролю "Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу".

Предметом дослідження є процеси та операції у фінансово-господарській сфері; перспективи економічного розвитку і фінансовий стан; чинники, що частково чи повністю впливають на результат і потенціал

фінансово-господарської діяльності "Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу".

Самостійні розробки і пропозиції автора. Дипломна робота є самостійним дослідженням автора з обраної тематики. Слід відзначити належне оформлення дипломної роботи, послідовність та логічність викладення матеріалу, повноту, достовірність інформації; використання рисунків та таблиць, що полегшує сприйняття матеріалу та підсилює його доказовість.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти студентки Луців Марії Василівни на тему: «Аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи» є завершеним, проведеним науковим дослідженням, має наукову і практичну цінність, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує на присудження другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент:
д.е.н., професор
кафедри фінансів
Прикарпатського національного
університету імені
Василя Стефаника

Омелян ЛЕВАНДІВСЬКИЙ

«___» _____ 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	13
1.1.Економічний зміст, значення та правові засади діяльності бюджетної установи.	13
1.2. Теоретичні аспекти проведення аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи.....	20
1.3. Нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності бюджетних установ.....	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	34
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТ УСТАНОВ	38
2.1. Мета та завдання аналізу та контролю бюджетних установ	38
2.2. Аналіз джерел фінансування бюджетної установи та її майна.	49
2.3. Контроль виконання кошторису доходів і витрат бюджетної установи...	69
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	77
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	80
3.1. Удосконалення системи державного контролю та аналізу фінансового стану бюджетної установи	80
3.2. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку як засобу ефективного проведення контролю фінансової звітності в бюджетній установі.	86
3.3 Підходи щодо покращення організації контролю і аналізу фінансового стану бюджетної установи.	93
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	99
ВИСНОВОК.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107

ВСТУП

Аналіз та контроль фінансового стану бюджетної установи відіграє важливу роль. Він дає змогу виявити та оцінити як ефективно бюджетна установа використовує свої ресурси та визначити необхідні корективи в управлінні фінансами.

Важливим аспектом, також, є забезпечення фінансової стабільності, а саме допомога фінансового контролю уникати фінансових криз та забезпечити стабільне та безперебійне функціонування установи.

Максимізація результативності теж напряду залежить від аналізу фінансових показників, за допомогою яких можна виявити слабкі місця та можливості для покращення ефективності діяльності бюджетної установи.

Підсумувавши вище сказане, можна зробити висновок, що аналіз і контроль фінансового стану бюджетної установи є важливими для забезпечення ефективного управління ресурсами, фінансової стабільності установи, покращення результативності діяльності та дотримання законодавства.

Актуальність теми дослідження полягає у наступних аспектах:

- ефективне управління бюджетними коштами. Фінансовий стан бюджетної установи безпосередньо впливає на ефективне використання бюджетних коштів та забезпечення їх раціонального розподілу;
- забезпечення фінансової стабільності. Аналіз та контроль фінансового стану дозволяють вчасно виявити фінансові проблеми та ризики, що можуть призвести до фінансових труднощів;
- додержання законодавства. Бюджетні установи повинні дотримуватись вимог законодавства у сфері фінансового управління, тому аналіз і контроль фінансового стану допомагають визначати дотримання встановлених норм та правил.

Ступінь наукової розробки аналізу та контролю фінансового стану бюджетних установ може варіюватись від звичайного опису фінансових показників до складних моделей та методів, котрі базуються на сучасних теоретичних концепціях. Серед основних підходів до аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи слід виокремити такі:

- традиційний аналіз фінансових показників. Він включає в себе розрахунок та порівняння основних фінансових показників, таких як прибуток, витрати, активи, заборгованість тощо. Цей підхід дає змогу отримати загальне уявлення про фінансовий стан установи;

- функціональний аналіз. Аналізує функціональну структуру та ефективність використання фінансових ресурсів установи. Визначає, як ефективно бюджетна установа виконує своє завдання;

- стратегічний аналіз. За допомогою даного аналізу можна здійснити оцінку фінансового стану установи з точки зору досягнення стратегічних цілей;

- моделювання та прогнозування. Даний тип підходу щодо аналізу і контролю фінансового стану використовує математичні моделі для прогнозування фінансового стану установи та виявлення можливих ризиків.

Об'єктом дослідження аналізу та контролю фінансового стану бюджетних установ є аналіз фінансових звітів, аналіз фінансових показників, аналіз фінансового контролю. Інвестиції, кредитування, оподаткування також виступають об'єктами дослідження фінансової діяльності бюджетних установ.

Предметом аналізу і контролю фінансового стану бюджетних установ є:

- процеси та операції у фінансово-господарській сфері;
- перспективи економічного розвитку і фінансовий стан установи;

- чинники, що частково чи повністю впливають на результат і потенціал фінансово-господарської діяльності бюджетної установи.

Мета дослідження аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи полягає у оцінці фінансової стійкості; ефективному управлінні ресурсами; забезпеченні фінансової безпеки; вдосконаленні системи контролю; дотриманні законодавства; плануванні та управлінні бюджетом.

Основні завдання аналізу та контролю фінансового стану бюджетної установи полягають у:

- дослідженні економічного змісту, значення та правових засад у процесі аналізу та контролю фінансового стану бюджетної установи;
- визначенні теоретичних аспектів проведення аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи;
- опрацюванні нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності бюджетних установ;
- обґрунтуванні мети та завдань аналізу і контролю бюджетних установ;
- проведенні аналізу щодо формування джерел та виконання кошторису бюджетної установи;
- дослідженні контролю виконання кошторису доходів і витрат у бюджетній установі;
- наведенні основних напрямків удосконалення системи фінансового державного контролю та бюджетного фінансування бюджетних установ;
- наведено перспективи розвитку бухгалтерського обліку як засобу ефективного проведення контролю фінансової звітності в бюджетній установі;

- запропоновано підходи щодо покращення організації контролю і аналізу фінансового стану бюджетної установи.

Наукова новизна одержаних результатів. Основна мета роботи полягає у розробленні теоретично-методичних засад та практичних рекомендацій щодо аналізу та контролю фінансового стану бюджетної установи. Основні положення, які обґрунтовують наукову новизну полягають у:

- вдосконаленні системи показників аналізу та контролю фінансового стану бюджетної установи;
- спрямуванні удосконалення методики та організації обліку, фінансового аналізу та контролю у бюджетних установах.

Методи дослідження аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи включають:

- аналіз фінансової звітності. Даний метод включає вивчення фінансової звітності бюджетної установи, що дає змогу оцінити фінансовий стан та результати діяльності установи бюджетного характеру;
- бюджетування. Цей метод містить розроблення та виконання бюджету в установі. За допомогою нього контролюються витрати та доходи установи, а також здійснюється ефективне планування фінансових потреб;
- внутрішній контроль. Метод внутрішнього контролю має чи не найважливіше значення, оскільки включає встановлення системи контролю для моніторингу фінансових операцій установи. За допомогою цього методу можна запобігти шахрайству та помилкам у фінансовому управлінні;
- внутрішній аудит. Цей метод включає проведення внутрішнього аудиту фінансових операцій бюджетної установи для перевірки їх точності.

Дані методи можна використовувати окремо або в поєднанні для забезпечення ефективного дослідження, аналізу та контролю фінансового стану установи бюджетного характеру.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

1.1 Економічний зміст, значення та правові засади діяльності бюджетної установи

Установи бюджетного характеру належать до організацій, які переважно, функціонують з ціллю задоволення соціально-економічних потреб суспільства. Створення бюджетної установи відбувається за рішенням відповідних органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Наявність відповідної матеріально-технічної бази є обов'язковою умовою для створення бюджетної установи. Не менш важливою умовою є присутність кваліфікованого персоналу.

Діяльність бюджетних установ вирізняється тим, що у відповідності до чинного законодавства вони фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Ефективна діяльність установи бюджетного характеру можливе лише за додержання умови їх державної реєстрації.

Бюджетні установи є повноцінними суб'єктами господарських відносин, а тому повинні зареєструватись в податкових органах, Пенсійному фонді та фондах соціального страхування.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України бюджетні установи – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, які повністю утримуються за рахунок державного чи місцевого бюджету[1].

Діяльність бюджетних установ доволі різноманітна за функціональними ознаками, які умовно можна поділити на три групи:

- установа, яка виконує законодавчі функції, функції управління, охорони, контролю – установа законодавчої та виконавчої влади; міністерства, відомства, місцева державна адміністрація, орган місцевого самоврядування; установа та організація, що фінансуються з бюджетів усіх рівнів (фінансові органи, органи казначейства, податкова інспекція, митна служба, армія, правоохоронні органи (органи поліції), судові органи, органи прокуратури);

- установа соціально-культурного комплексу, заклад освіти всіх рівнів, медичний заклад, дитячий виховний заклад, установа культури, бібліотека, наукова організація;

- соціальний фонд та служба, а також інші бюджетні установи.

Бюджетні установи не займаються комерційною діяльністю та належать до неприбуткових організацій.

Основні характеристики, які притаманні бюджетній установі наведені на

рисунку 1.4.

Рис.1.1. Основні характеристики бюджетної установи

Джерело: створено автором на основі [2]

До специфічних характеристик бюджетної установи відносяться:

- правовий статус, який може бути представлений юридичною особою або відокремленим підрозділом бюджетної організації;
- правовий режим майна, де розрізняються головний розпорядник бюджетних коштів, розпорядник бюджетних коштів другого та третього рівнів;

– форми здійснення права власності, які включають у себе користування та розпорядження.[2]

Бюджетна установа зобов'язана здійснити реєстрацію у Реєстрі неприбуткових організацій який являє собою автоматизовану систему збирання, накопичення та оброблення даних про неприбуткові органи.

Бюджетна установа здійснює свою діяльність на підставі установчого документа такого як Положення чи Статут, або відповідно до законодавчого чи нормативного документа, який затверджується уповноваженим органом (зазвичай органом, який затвердив рішення про їхнє створення). Бюджетна установа одержує статус юридичної особи з моменту державної реєстрації Положення (Статуту), водночас державна реєстрація здійснюється в органах виконавчої влади.

Запропоновано спрощену модель фінансово-господарської діяльності бюджетної установи на Рис.1.2

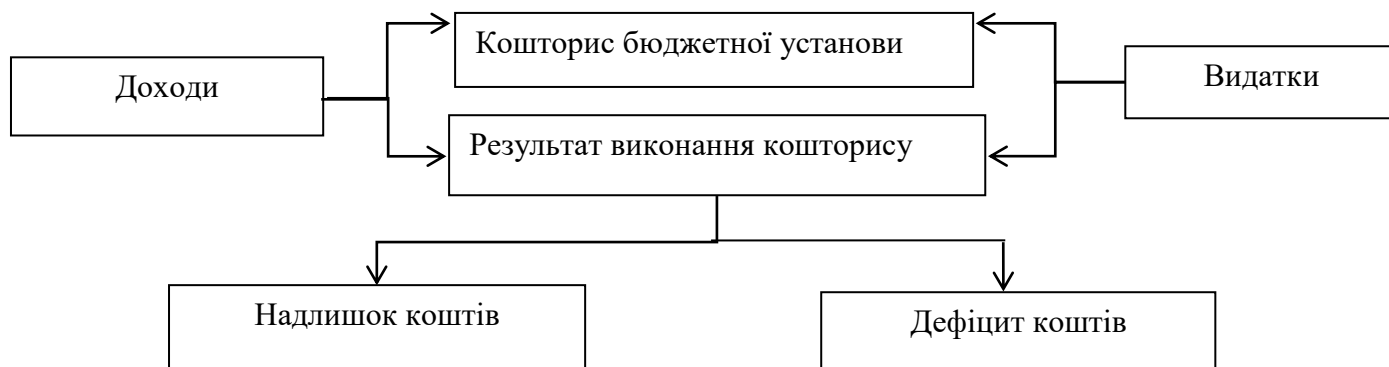

Рис. 1.2. Спрощена модель фінансово-господарської діяльності бюджетної установи.

Джерело: створено автором на основі даних [3].

Бухгалтерський облік бюджетної установи багато чим різниться від обліку господарської діяльності підприємства виробничої сфери. Даний факт викликаний особливістю її діяльності, адже установа працює не заради

отримання прибутку, а за-для задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства. Дана специфіка прослідковується у звітності бюджетних установ [3].

Законі України "Про Державний бюджет" визначає, що установи та організації, джерелом фінансування яких є державні кошти, для забезпечення своєї діяльності та виконання покладених на них функцій складають та затверджують кошторис доходів і видатків.

Головним фінансовим документом установ бюджетного характеру є кошторис доходів та видатків, що підтверджує повноваження щодо отримання доходів й здійснення видатків та визначає суму і напрямки витрачання коштів для виконання відповідних функцій.

В умовах сьогодення зростає роль у власних надходженнях з метою забезпечення функціонування бюджетної установи. Основними джерелами власних надходжень є кошти, одержані внаслідок надання платних послуг, здійснення робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції або майна та іншої діяльності, що широко використовуються останнім часом.

Основні джерела формування та напрямки використання коштів бюджетних установ наведено на рис. 1.3.

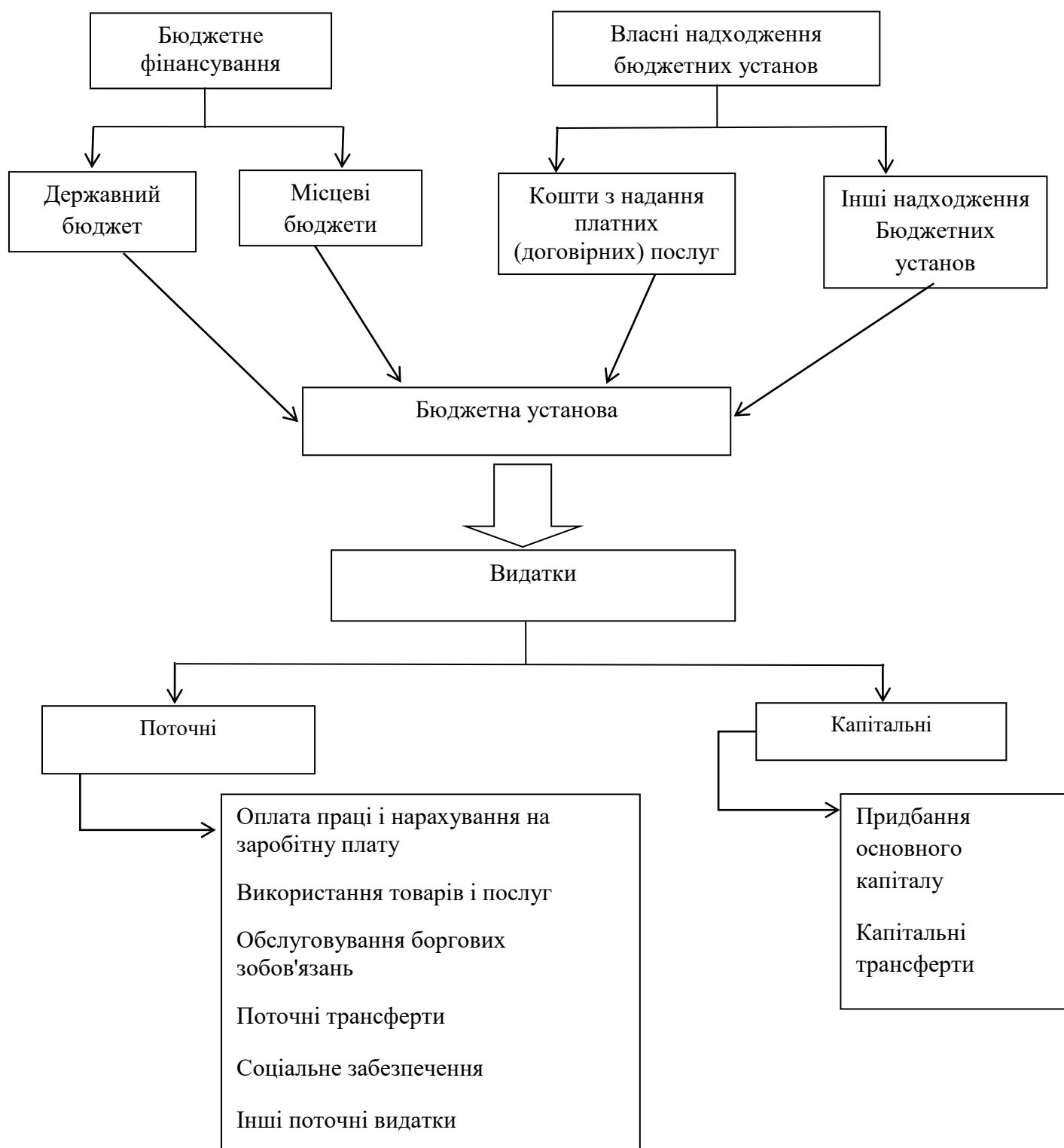

Рис.1.3. Джерела формування і напрямки використання коштів бюджетною установою

Джерело: створено автором на основі даних [4]

При фінансуванні бюджетних установ у законодавстві передбачено зобов'язання дотримання основних принципів, як зображено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні принципи фінансуванні бюджетних установ

Принцип	Значення
Принцип кошторисного методу фінансування	Виділення коштів із бюджету на утримання бюджетної установи здійснюється лише при наявності затвердженого кошторису доходів та витрат, а також плану фінансування.
Принцип цільового використання бюджетних коштів витрати на поліпшення земель	Бюджетні установи мають право використовувати отримані кошти лише відповідно до призначення, яке затверджене в кошторисі.
Принцип безповоротності	Кошти, які виділені з бюджету для фінансування діяльності бюджетних установ, є безповоротними. Вони призначені виключно для покриття видатків, передбачених у кошторисі, і не підлягають поверненню в певний час.

Джерело: створено автором на основі даних [5,с.250]

Установи бюджетного характеру виступають платниками загальнодержавних податків та зборів до Державного бюджету України. Такі установи здійснюють свою діяльність тільки в межах передбачених асигнувань. Дані асигнування затверджуються кошторисами і планами асигнувань. Кошторис затверджує повноваження на отримання доходів і здійснення витрат та формулює обсяг і напрям витрачання коштів для виконання конкретних функцій.

Результати діяльності бюджетної установи повинні бути задокументовані, також, складаються різні види та форми звітності.

Найважливішим джерелом для здійснення аналізу є бухгалтерська звітність [4].

Вчасно складені та подані звіти детально та раціонально окреслюють стан установи бюджетного характеру, юрисдикцію та відповідальність її адміністрації. Бухгалтерський відділ бюджетної установи складає основні форми звітності.

1.2 Теоретичні аспекти проведення аналізу і контролю фінансового стану бюджетної установи

Фінансовий стан установи бюджетного характеру характеризується як комплексне поняття, яке є наслідком взаємодії всіх елементів організації фінансових відносин у бюджетних установах. Фінансовий стан установи бюджетного характеру розкриває система показників, яка відображає:

- наявність фінансових ресурсів;
- надходження фінансових ресурсів в установу;
- розміщення та використання фінансових ресурсів спеціального та загального фонду тощо.

Аналіз фінансового стану установи бюджетного характеру має ряд основних завдань, а саме:

- дослідження фінансової стійкості установи;
- дослідження ефективності використання капіталу;
- забезпечення установи власними оборотними активами;
- раціональне оцінювання динаміки та стану ліквідності, фінансової стабільності та платоспроможності установи бюджетного характеру;

- аналізування стану суб'єкта господарювання та оцінка його конкурентоспроможності;
- визначення раціональності використання фінансових ресурсів.

Як відомо, основним джерелом фінансування установ бюджетного характеру є кошти державного та місцевого бюджетів, які надходять установі безповоротно. Бюджетні установи функціонують для задоволення соціальних, культурних та інших суспільних потреб, а не задля отримання прибутку [7,с.284].

Без оптимального використання державних коштів – ефективного існування економіки країни неможливе. Звідси випливає, що дослідження, оцінка та вивчення системи бюджетних установ є питанням надзвичайної важливості.

На сьогодні, однією з першочергових функцій управління постає аналіз. Аналіз займає таке ж місце у діяльності бюджетної установи, як і планування, організація, облік та контроль[9, с.42-48].

Фінансовий контроль визначається як регламентована правовими нормами діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та організацій недержавного характеру.

Фінансовий контроль у бюджетних установах застосовується для:

- своєчасності і точності планування;
- обґрунтованості та повноти надходження коштів у належні фонди;
- точності та раціональності використання коштів;
- цілеспрямованості дій у галузі мобілізації, поділу і використання централізованих і децентралізованих державних грошових фондів;
- забезпечення раціональної фінансової політики в бюджетних установах тощо.

Ефективне функціонування національної економіки можливе лише завдяки раціональному і економному використанні державних коштів, які спрямовуються на утримання невиробничих сфер.

Усі установи бюджетного характеру забезпечуються коштами для виконання встановлених йому показників.

Головною відмінністю щодо фінансування бюджетних організацій від інших установ є те, що в установи бюджетного характеру кошти надходять на підставі затвердженого кошторису витрат [10].

Кошторис видатків характеризується як основний плановий документ, що визначає обсяг та цільове направлення коштів, які виділяються з бюджету на утримання організації та виконання централізованих заходів.

Розрахунок, складання та затвердження кошторису проводиться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28.02.2002 р. №228 (далі – Постанова №228).

Установи бюджетного характеру здійснюють видатки лише у відповідності до затверджених у кошторисі сум за конкретними напрямками використання. Звідси і впливає принцип цільового використання бюджетних коштів.

Кошторис складається із певних частин, а саме:

- загальний фонд. У ньому акумулюється обсяг надходжень із бюджету загального фонду та поділ видатків за повною економічною класифікацією видатків бюджету на реалізацію установою бюджетного характеру першочергових функцій;
- спеціальний фонд. У ньому акумулюється надходження із спеціального фонду бюджету на визначену мету та їх поділ за повною

економічною класифікацією видатків бюджету на виконання відповідних видатків згідно із чинним законодавством, а також на виконання пріоритетних заходів, пов'язаних з реалізацією установою основних функцій[11].

Дохідна та видаткова частина міститься як і в загальному, так і в спеціальному фондах.

Бюджетні установи мають право:

- одержувати бюджетні зобов'язання;
- витратити кошти бюджету на покладені цілі або в межах, затверджених кошторисом, планами асигнувань загального фонду, планами надходжень із спеціального фонду тощо.

Дохідна частина загального фонду формується на основі бюджетних асигнувань, які призначаються на утримання установи бюджетного характеру.

Щоб ефективно планувати витрати загального фонду слід дотримуватись основних пунктів, а саме:

- даних виробничих показників;
- матеріально-технічної бази;
- обсягів обслуговування суспільства тощо.

Для ефективного фінансування бюджетним установам слід дотримуватись принципів. (рис.1.2)

Принцип фінансування в міру виконання плану відображає обсяг бюджетних коштів які надаються у співвідношенні до результатів діяльності установи.

Принцип надання бюджетних асигнувань в мінімально необхідних розмірах відображає те, що всі кошти бюджетного характеру повинні витратитись у мінімально можливих межах та відповідати встановленим

нормам та нормативам. Проте, на сьогодні існує проблема у тім, що норми не забезпечують достатньо точно визначення витрат на утримання установ бюджетного характеру.

Це зумовлено тим, що при інфляції вони стрімко втрачають свою змогу показувати конкретну потребу у фінансових ресурсах на відшкодування тих чи інших витрат. Звідси випливає, що велика кількість норм має розрахунковий характер і визначається на висновках раніше одержаних результатів чи показників [12, с. 249].

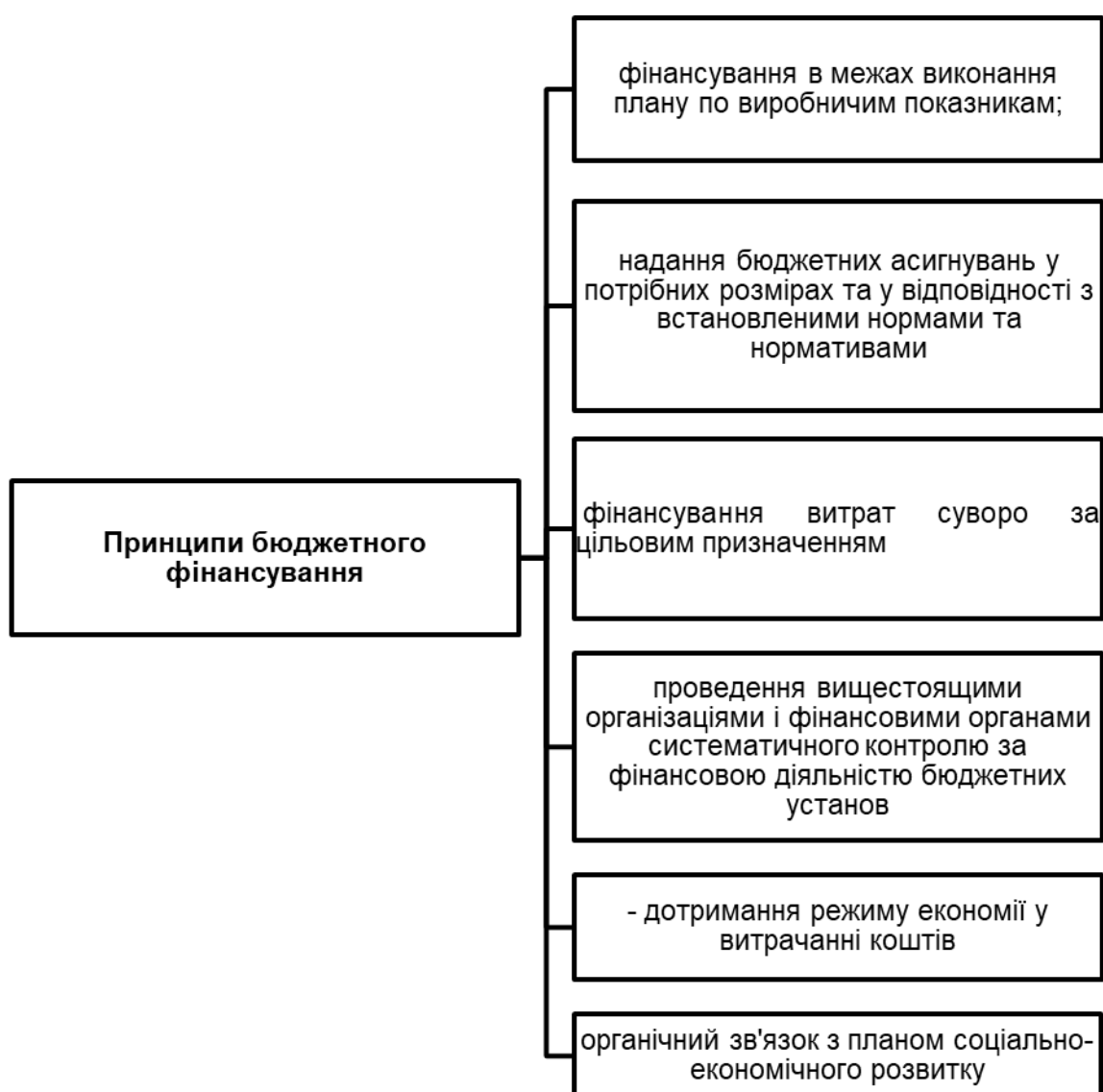

Рис.1.4. Принципи бюджетного фінансування
Джерело: створено автором на основі даних [12, с.228]

Принцип фінансування витрат суворо за цільовим призначенням розкриває те, що виділені кошти з бюджету повинні витратитися на конкретно визначені заходи та цілі.

Принцип дотримання режиму економії у витрачанні коштів передбачає, що слід використовувати кошти за умови досягнення максимальної ефективності діяльності установи при мінімальних грошових витратах[4, с. 32-34].

Вище перелічені принципи фінансування сприяють здійсненню систематичного фінансового контролю за діяльністю установи бюджетного характеру, який акумулює в собі систему заходів, націлених на зміцнення фінансової та планової дисципліни, підвищення оптимальності використання бюджетних асигнувань.

Без затвердженого в чітко визначеному порядку кошторису витрат – витрачання бюджетних коштів заборонено.

Кошторис витрат повинен містити такі відомості про установу:

- найменування бюджетної установи;
- адресу;
- підрозділ бюджетної класифікації тощо. (Додаток 1)

Кошторис містить зведений розділ, в якому відображається сума витрат за всіма статтями кошторису, тобто всього витрат і з поділом по кварталах. Окремо виокремлюють розділ розрахунків до кошторису, який містить деталізацію розміру витрат по кожній із статей. Використання коштів бюджетного характеру строго регламентується кошторисним фінансування [13, с. 64-67].

Першочерговою метою аналізу є перевірка правильності сум фінансування кошторисних призначень та фактичних витрат.

Аналіз фінансування установ бюджетного характеру проводиться з використанням різних методів та прийомів. На сьогодні, найбільш широко застосовуваним є метод зіставлення[14, с. 99-106].

Другий метод передбачає проведення обстеження безпосередньо в бюджетній установі, зосереджуючи увагу на певних аспектах її діяльності. Це включає аналіз статистичної звітності, актів ревізій, довідок з обстежень та перевірок, протоколів нарад, листів і заяв, а також інших документів, які відображають роботу установи. Тематичні обстеження здійснюються для більш детального вивчення фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Важливо зазначити, що інформація, представлена у звіті, не завжди може повністю відобразити суть окремих питань.

Разом із основними методами аналізу вагоме місце в здійсненні роботи з аналізу фінансування установ бюджетного характеру посідають конкретні прийоми аналізу. Прийоми аналізу є багатогранними, але, як обов'язкові виокремлюються три.

Одним із таких прийомів аналізу даних є рахункова перевірка. Ефективно здійснена рахункова перевірка звіту оптимізує якість аналізу. Вона дає змогу встановити такі важливі показники, як повноту звіту, реальність балансу, відповідність показників в різних формах тощо.

Другим обов'язковим прийомом є розробка макетів та таблиць. Макети використовуються для внесення у них показників звітів окремих установ і підрахунку загальних підсумків. Розрахункові таблиці складаються в тих випадках, коли на основі звітних даних слід обчислити певні показники.

Третім прийомом аналізу виступає збір економічних (динамічних) рядів найважливіших показників роботи бюджетних установ. Працівники, які здійснюють економічний аналіз виконання кошторисів видатків бюджетних установ мають вести економічні (динамічні) ряди найвагоміших

показників. Присутність таких рядів дасть змогу дослідити окремі закономірності в показниках роботи установи бюджетного характеру та прийняти рішення щодо розвитку позитивних тенденцій або зменшенню негативних.

Чітке розуміння прийомів аналізу звітів суттєво скорочує термін його здійснення [15, с. 99-105].

Аналіз діяльності установи бюджетного характеру здійснюється з метою встановлення ефективності використання коштів бюджету, які спрямовуються на фінансування вибраної установи.

Бюджетне фінансування відіграє важливу роль у належному функціонуванні установ бюджетного характеру, оскільки вони, здебільшого, не володіють коштами для самофінансування.

Тому, на сьогодні, першочерговим є розгляд найбільш важливих проблем кошторисного фінансування в Україні, а саме:

- проблема ефективного витрачання бюджетних коштів;
- проблема методу залишкового фінансування;
- відсутність громадського ефекту, щодо використанням бюджетних коштів;
- фінансування держустанов, без урахування конкретних потреб бюджетних коштів;
- недосконале нормативно-правове регулювання [16, с. 230–237].

Система фінансового контролю в Україні має широкий ряд недоліків, які роблять її дорогою та не зовсім ефективною. На сьогодні не існує чіткого правового, інформаційного, організаційного, та кадрового забезпечення для здійснення державного фінансового контролю.

1.3 Нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності бюджетних установ

Без належного нормативно-правового забезпечення діяльність системи бухгалтерського обліку в установах бюджетного характеру не можлива.

Важливо зауважити, що нормативно-правові акти, які визначають організацію обліку в таких установах, постійно знаходяться в ході змін, які створюються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками.

Науковець Бутенець Т.А. писав : «Нормативно-правове забезпечення обліку - це сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади у державі, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств, і, власне, кожного підприємства зокрема, які забезпечують повноцінне функціонування та динамічний розвиток бухгалтерського обліку, фінансової звітності й економічного контролю в нашій державі» [10].

Основним нормативним документом, який регулює облік в бюджетних установах, є Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 року № 996-XIV. Даний Закон визначає правові основи організації обліку та складання фінансової звітності в Україні для всіх підприємств і організацій незалежно від форми власності, включаючи бюджетні установи [5].

Для відображення господарських операцій в бюджетному секторі використовується спеціальний "План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі", затверджений наказом Мінфіну № 1203 в 2013 році [17].

Він є правовим підґрунтям для структури регістрів обліку установ бюджетного характеру та створення робочих планів рахунків у відповідності з урахуванням особливостей діяльності держустанов.

Робочим планом рахунків називають групу рахунків, субрахунків і аналітичних рахунків, які фактично використовуються бюджетною установою. Цей план відрізняється для розпорядників та державних цільових фондів.

Важливим юридичним підґрунтям для організації обліку у бюджетній сфері є «Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку в державному сектор»¹⁸].

На сьогодні, в Україні затверджено 19 національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору.

Перші дев'ять Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі були введені у дію 1 січня 2015 року.

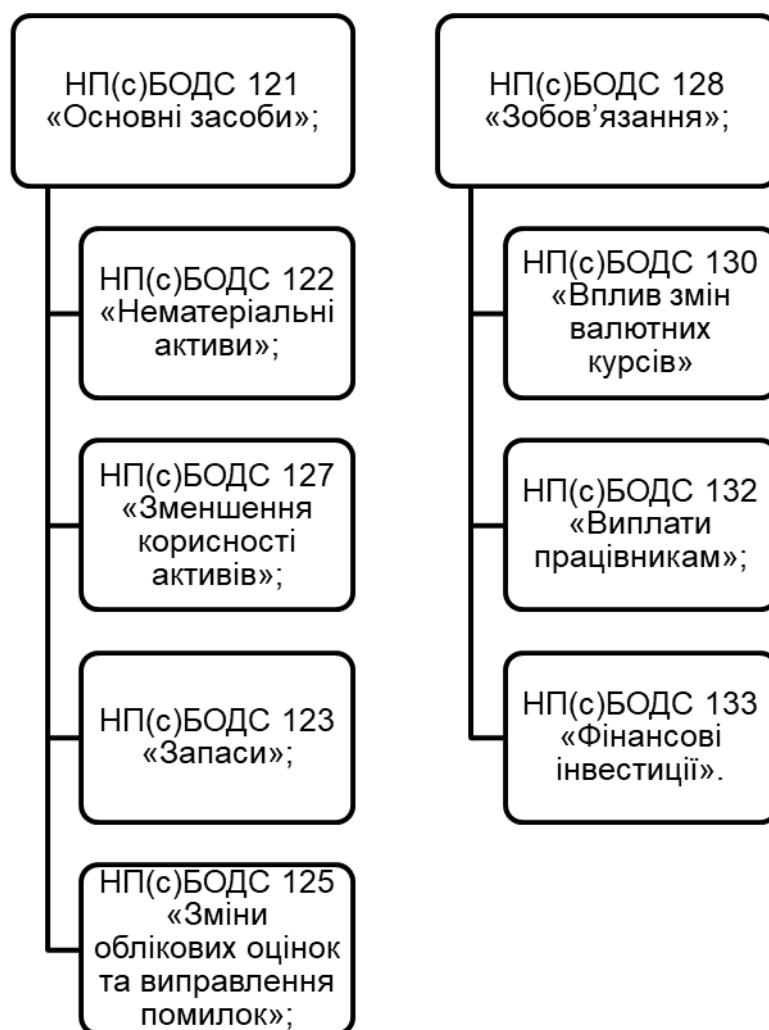

Рис.1.5. Перші Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку у державному секторі.

Джерело: створено автором на основі [19]

Наказом Міністерства фінансів від 28.12.2015 року №1219 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі» із 1 січня 2017 року запроваджуються наступні стандарти бухгалтерського обліку у державній галузі [19].(рис. 1.6.)

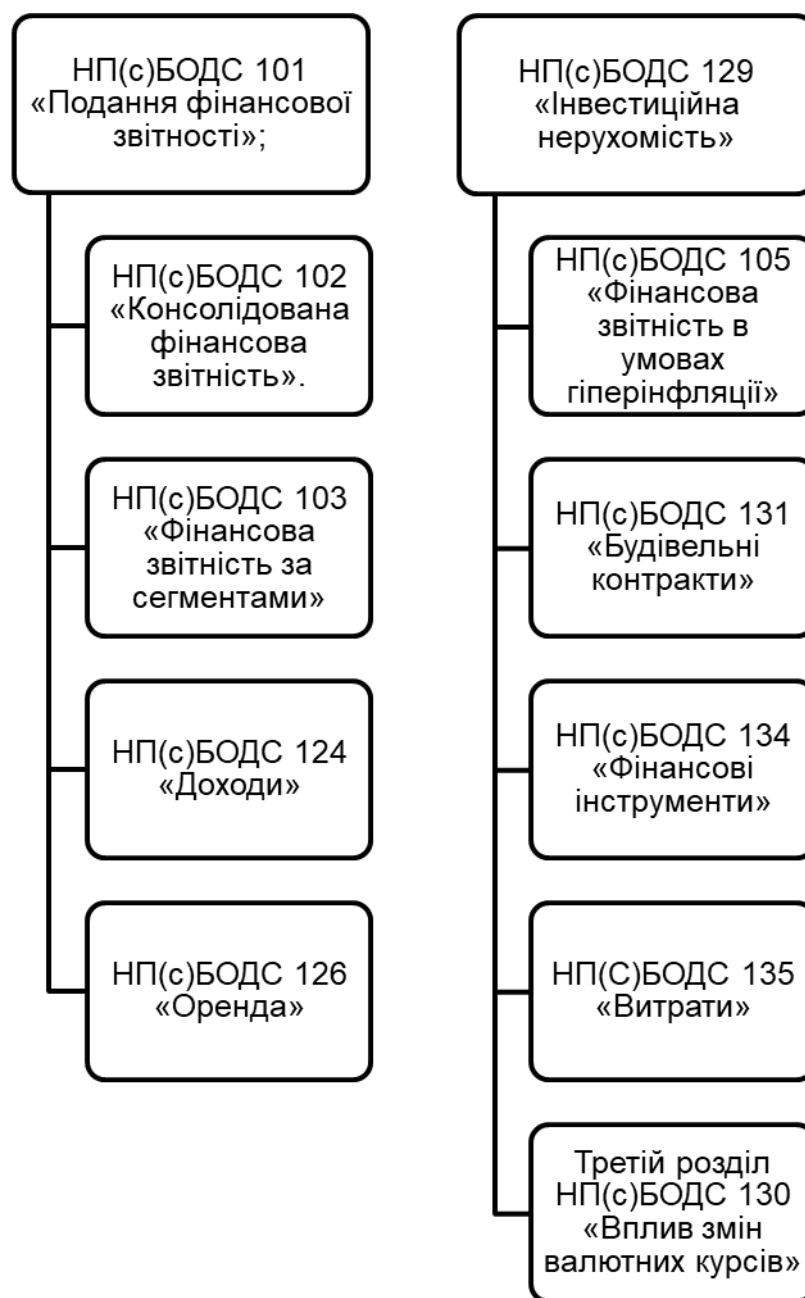

Рис.1.6. Стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі
Джерело: створено автором на основі [21,23]

Також, слід виокремити затверджені наказом Мінфіну від 29.12.2015 № 1219 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі»:

– Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі;

- Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами;

- План рахунків.

Найважливішим джерелом інформації щодо діяльності установи бюджетного характеру є звітність. Відповідно до статті 58 Бюджетного кодексу України, звітність про виконання Державного бюджету України, а саме, виконання кошторисів держустанов, включає фінансову та бюджетну звітність.

Фінансова звітність установ бюджетного характеру має складатись на основі принципів, що наведені у Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"[5].

Принципи складання фінансової звітності держустанови повинні враховувати традиційні для вітчизняної практики основи, визначені у ЗУ "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні". Основними принципами є:

- повне висвітлення. Даний принцип показує, що фінансова звітність має містити всю необхідну інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій і подій, які мають вплив на рішення, що приймаються на її основі;

- автономність. За допомогою цього принципу кожна установа розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;

- послідовність. Принцип висвітлює постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених НП(с)БО, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями

(стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і має бути чітко обґрунтована та у повній мірі розкрита у фінансовій звітності;

- безперервність. Принцип дає змогу оцінити активи і зобов'язання установи, виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати і надалі;

- нарахування. Принцип показує, що доходи та витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;

- превалювання сутності над формою. Цей принцип означає, що операції обліковуються згідно з їх сутністю, а не лише виходячи з юридичної форми;

- єдиний грошовий вимірник [5].

Основні засади формування фінансової звітності та їх форми у держсекторі регламентовані нормативами, відображеними на рисунку 1.7.

Законодавча основа сема у ланці фінансового контролю України є далеко не ідеальною. В першу чергу, це зумовлено тим, що відсутні законодавчі акти, які відповідали б за здійснення фінансового контролю в Україні.

Важливі аспекти фінансового контролю та основна термінологічна база його виконання зафіксовані тільки в проектах законодавчих актів, які на сьогодні ще не мають юридичної сили.

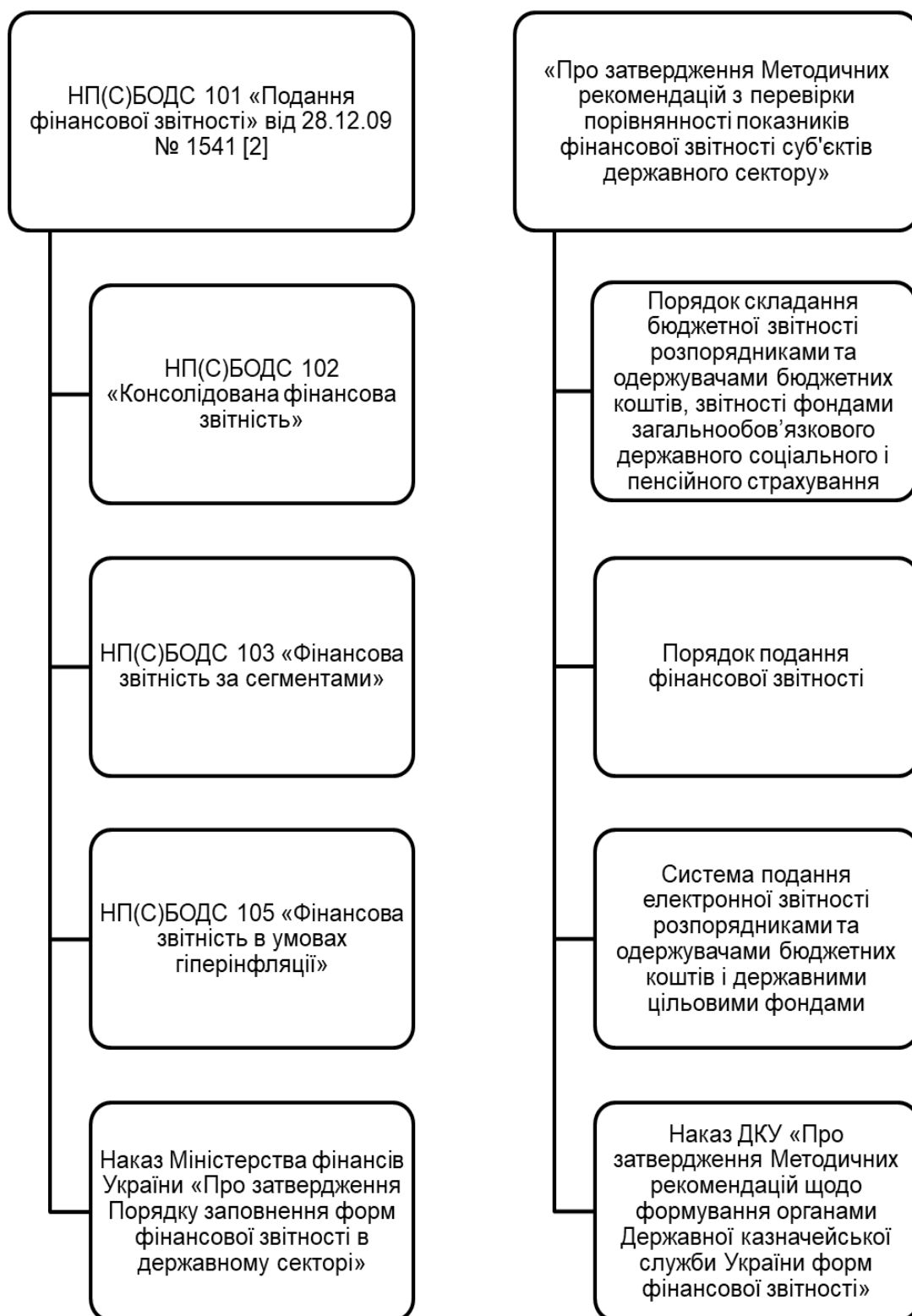

Рис. 1.7. Основні нормативи для формування фінансової звітності

Джерело: створено автором на основі [28].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Опрацювавши матеріали праць науковців та нормативно-законодавчих актів, які деталізують досліджувану категорію можна виокремити ряд наступних висновків:

1. Визначено мету та основні функцій установи бюджетного характеру. А саме, було встановлено, що на держустанови усіх рівнів та сфер діяльності приділяється найбільша частка бюджетних коштів.

Основною метою діяльності державних установ є надання послуг, а не отримання вигоди від фінансової діяльності. На відміну від будь-якої готової продукції, послуги нематеріального характеру не є носіями матеріальної величини та не оприбутковуються на склад.

Об'єктами аналізу діяльності бюджетних установ є господарські засоби, які групуються:

- за складом і розміщенням;
- за джерелами їх формування;
- за призначенням у процесі невиробничого споживання.

2. Фінансовий стан установи бюджетного характеру розкриває система показників, яка відображає наявність фінансових ресурсів; надходження фінансових ресурсів в установу; розміщення та використання фінансових ресурсів спеціального та загального фонду тощо.

Аналіз фінансового стану установи бюджетного характеру має ряд основних завдань, а саме:

- дослідження фінансової стійкості установи;
- дослідження ефективності використання капіталу;

- забезпечення установи власними оборотними активами; раціональне оцінювання динаміки та стану ліквідності, фінансової стабільності та платоспроможності установи бюджетного характеру;

- аналізування стану суб'єкта господарювання та оцінка його конкурентоспроможності;

- визначення раціональності використання фінансових ресурсів.

Також, визначено поняття кошторису, як основного фінансового документу, що складається установами бюджетного характеру. У ньому відображаються суми асигнувань та порядок фінансування бюджетної установи.

3. Нормативно-правові акти, які визначають організацію обліку в установах бюджетного характеру, постійно перебувають в процесі змін, які зумовлюються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками.

Основним нормативним документом, який регулює облік в бюджетних установах, є Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 року № 996-XIV. Даний Закон визначає правові основи організації обліку та складання фінансової звітності в Україні для всіх підприємств і організацій незалежно від форми власності, включаючи бюджетні установи.

На сьогодні триває процес реформування національної системи бухгалтерського обліку, що супроводжується прийняттям низки нових нормативних актів, спрямованих на інтеграцію вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами. Важливо також враховувати велику кількість суб'єктів та об'єктів, які підлягають нормативному регулюванню бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Суворе регламентація бухгалтерського обліку в цих установах забезпечує єдину основу для

формування показників та можливість їх порівняння за результатами діяльності

різних відомств, а також отримання зведених даних для контролю за виконанням кошторису доходів і видатків бюджетів на різних рівнях.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТ УСТАНОВ

2.1 Мета та завдання аналізу та контролю бюджетних установ

Однією з найважливіших управлінських функцій у бюджетній установі є аналіз. Він відіграє таку ж основну роль як і організація, планування, контроль та облік.

У сьогоденних реаліях жорсткої бюджетної політики та постійної економії державних коштів виникає незмінна необхідність пошуку резервів щодо оптимізації їх використання. Неабиякої актуальності набуває проблема дослідження методів економічного аналізу виконання кошторису в установах бюджетного характеру, та розробка прийомів запровадження такої методики в практичну діяльність установ бюджетного характеру.

Ефективна система бухгалтерського обліку в бюджетних установах, а саме її створення є одним із надзвичайно пріоритетних завдань у відповідності до затверджених нормативно-правових актів на державному та регіональному рівнях. Серед них:

- Стратегія покращення системи бухгалтерського обліку в держустановах;
- План покращення системи управління державними коштами.

Фінансовий аналіз розглядається як цілісна систему спеціальних знань, спрямована на вивчення причинно-наслідкових взаємозалежностей між фінансовими відносинами, фінансовими ресурсами та грошовими коштами для виконання оцінки стану та перспектив діяльності обраного суб'єкта господарювання.

На сьогодні, наукові джерела не формують єдиного погляду на те, яке місце повинен займати фінансовий аналіз в системі управління бюджетних установ.

Частина дослідників стверджують, що аналіз, в тому числі і фінансовий, має бути однією з головних управлінських функцій. Інша частина дослідників дотримуються ідеї, що існує термінова потреба в оцінці та аналізі на всіх етапах управління бюджетною установою.

Проте, фінансовий аналіз слід розглядати як окрему систему, так як його елементи можна помічати на кожному з етапів стратегічного управління: розпочинаючи визначенням стратегічних планів та закінчуючи виконанням стратегії та оцінюванням її ефективності.

В залежності від об'єктів слід виокремлювати внутрішній та зовнішній фінансовий аналіз. Іншими словами, науковці поділяють його на макроекономічний та мікроекономічний.

До суб'єктів внутрішнього аналізу у бюджетній установі належать:

- фінансовий відділ;
- головний бухгалтер;
- керівники структурних підрозділів;
- центр управління працівниками;
- інші службові особи.

Суб'єктами зовнішнього фінансового аналізу установ бюджетного характеру є:

- аудиторські фірми;
- сторонні аналітики;
- інвестори;
- кредитори;
- постачальники;

- клієнти;
- консалтингові компанії тощо.

Здійснення фінансового аналізу є першочерговим кроком для прийняття раціональних управлінських рішень щодо формування, акумулювання та використання фінансових ресурсів бюджетної установи, оптимізації їх руху, поточного та довгострокового планування діяльності в установі (рис. 2.1).

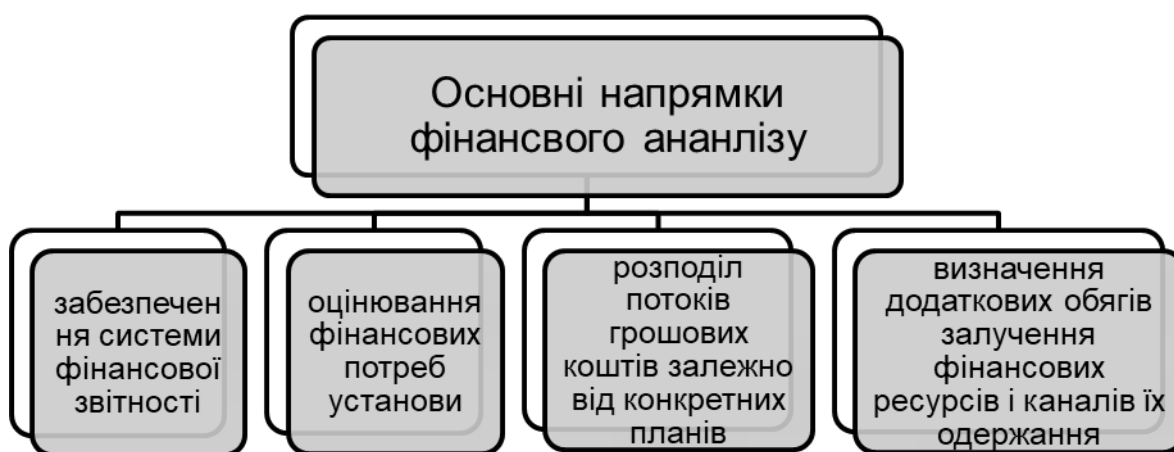

Рис. 2.1. Основні напрямки фінансового аналізу у бюджетній установі
Джерело: створено автором на основі даних[29, с.105]

Внутрішній фінансовий аналіз дає змогу:

- знаходити резерви оптимізації фінансового стану установи;
- накопичувати фінансові результати бюджетної установи;
- чітко оцінювати оптимальність використання фінансових ресурсів як основного виду усіх ресурсів держустанови;
- забезпечувати раціональний виробничий та соціальний розвиток персоналу за допомогою застосовування виявлених в процесі фінансового аналізу резервів.

Предметами фінансового аналізу в бюджетній установі слід вважати:

- фінансові та господарські операції;
- фінансовий стан установи бюджетного характеру;
- чинники, які обумовлюють підсумки ефективності фінансово-господарської діяльності.

Фінансовий стан установи бюджетного характеру слід розглядати як комплексне поняття, що є результатом взаємодії усіх складових системи фінансових відносин держустанови. Він визначається як сукупність виробничо-господарських показників та характеризується системою факторів, які показують надходження, наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів як і спеціального, так і загального фондів[30,31, с. 287].

На аналіз фінансового стану бюджетної установи покладено ряд основних завдань, серед яких:

- дослідження фінансової стійкості установи;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу);
- забезпечення установи власними оборотними коштами;
- раціональна оцінка динаміки та стану ліквідності державної установи, її платоспроможності та фінансової стабільності;
- дослідження становища господарюючого суб'єкта на ринку та кількісне оцінювання його конкурентоздатності;
- визначення оптимальності використання фінансових ресурсів.

Стан і розвиток установ бюджетного характеру, наявність, розміщення та використання бюджетних коштів, матеріально-технічних ресурсів та наслідки їх діяльності визначаються об'єктами фінансового аналізу.

Сукупність об'єктів фінансового аналізу бюджетної установи визначає його предмет.

Для бюджетних установ властивим є те, що предметом споживання в установах бюджетного характеру виступають не самі речі, а процес виробництва корисного ефекту діяльності організації, що забезпечує всебічні потреби кожного члена суспільства.

У бюджетних установах фінансовий аналіз проводиться для вирішення ряду основних завдань, відображених на рисунку 2.2.

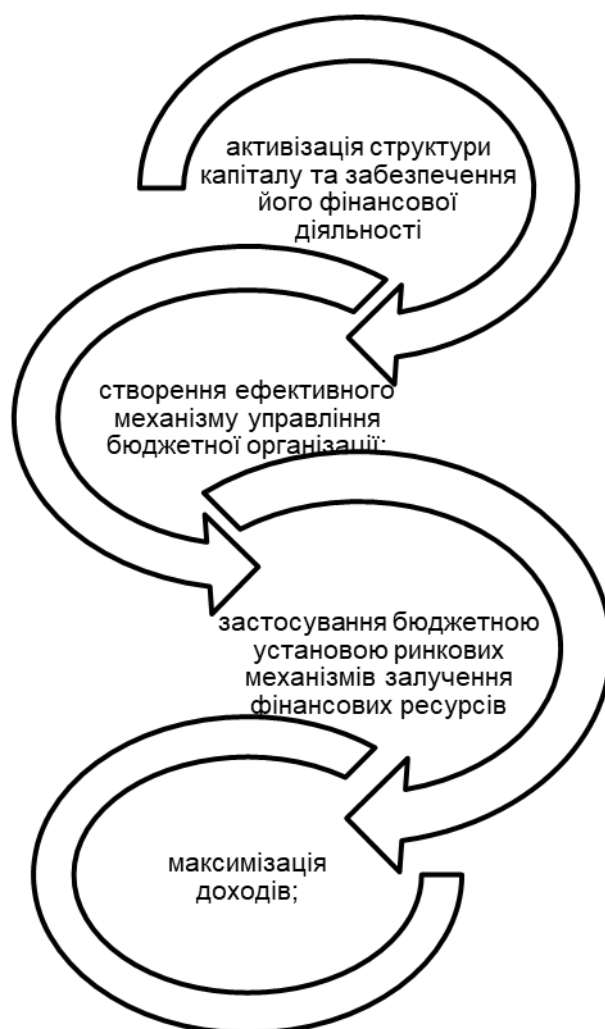

Рис. 2.2. Основні завдання фінансового аналізу у бюджетній установі

Джерело: створено автором на основі даних [32]

Основною метою фінансового аналізу є ґрунтовне підсилення впливу продуктивних сил і виробничих відносин на розвиток держустанови та оптимізації показників його роботи.

Головним завданням фінансового аналізу є:

- збільшення ефективності господарської діяльності;
- оптимізація застосування виробничого потенціалу;
- раціональне використання ресурсів;
- покращення системи управління установи бюджетного характеру.

У ході проведення фінансового аналізу можна сформулювати деталізовані завдання:

1. визначення дійсності і обґрунтованості потреби громади у бюджетних послугах та продукції наукових установ, правдивості норм споживання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів;
2. формулювання правдивої оцінки реалізації повноти забезпечення потреб суспільства у державних послугах і визначення відхилень від плану та тенденцій у розвитку установи;
3. Оцінка ефективності використання ресурсів, виявлення факторів і вимірювання їхнього впливу на відхилення фактичних підсумків від запланованих цілей;
4. виявлення та оцінка невикористаних резервів, які сприяють ефективному використанню ресурсів;
5. розробка заходів для використання виявлених резервів, вдосконалення економічної діяльності та контроль за реалізацією цих заходів у діяльності бюджетної установи[33, с.37].

Головні завдання фінансового аналізу є спільними для усіх бюджетних установ і здійснюються у разі усестороннього вивчення їхньої діяльності.

Перелік завдань може бути доповнений і деталізований за напрямками діяльності, за видами ресурсів та за окремими господарськими ситуаціями.

Формуючи систему показників необхідно брати до уваги особливості звітності держустанови. Особливу увагу слід приділити процесу формування доходів установи бюджетного характеру за двома фондами - загальним та спеціальним.

Для оцінки діяльності бюджетних установ слід використовувати показники результативності, які прийнято поділяти на чотири основні групи (рис.2.2).

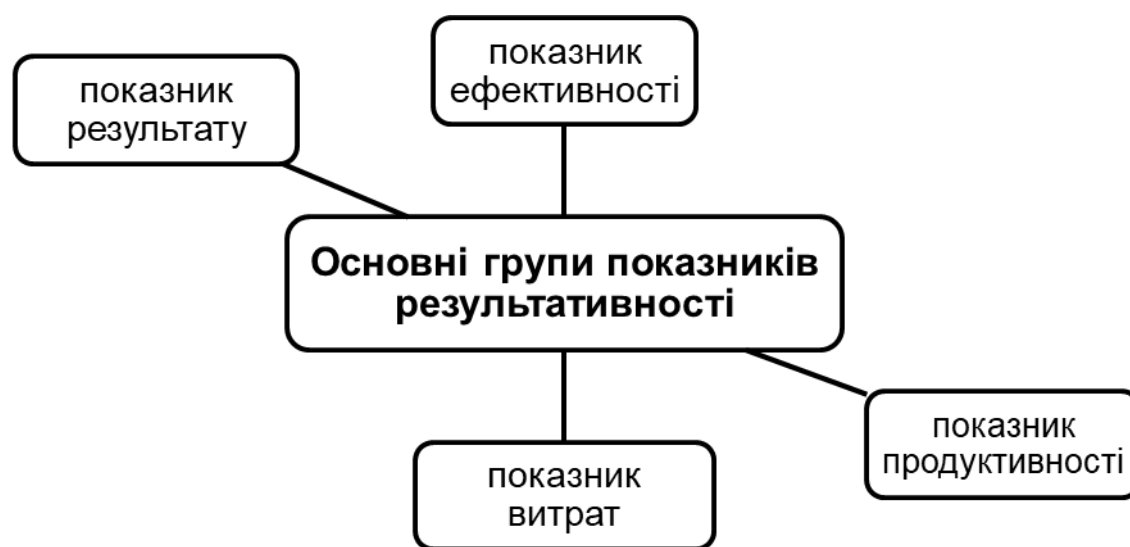

Рис. 2.3. Основні групи показників результативності у бюджетній установі
Джерело: створено автором на основі даних[30, с.358]

Показник витрат відображає основні кількісні характеристики діяльності установи бюджетного характеру, сюди також входять обсяги фінансування, що в майбутньому застосовуються при визначенні інших показників результативності.

Показником продуктивності визначається показник кількості виготовлених одиниць продукції, наданих послуг або кількість споживачів, обслуговуваних держустановою у рамках певної програми.

Показник ефективності дає можливість оцінити витрати або вартість інших ресурсів на одиницю продукту. За допомогою нього відображається наскільки ефективно надаються державні послуги за умови мінімізації витрат.

Проте, показник ефективності не показує, наскільки повно задовольняються потреби діяльності за бюджетною програмою, яка на них направлена.

Співвідношення результатів за програмою з кількістю зайнятих у ній працівників відображає показник результату [34, с. 95].

За допомогою аналізу надходжень і використання коштів за загальним і спеціальним фондами здійснюється контроль за правильністю їхнього утворення, а також знаходяться резерви задля зміцнення матеріально-технічної бази організації.

Аналіз являє собою ряд основних задач, серед яких можна виокремити:

- оцінку виконання кошторисних призначень;
- оцінку виконання плану за головними показниками кожного виду надходжень, тобто за загальним та спеціальним фондами;
- розрахунок впливу чинників на відхилення за основними результативними показниками;
- розробка заходів задля усунення виявлених у ході аналізу недоліків і заходів щодо знаходження джерел утворення й раціонального використання коштів за спеціальним і загальним фондами;

- контроль правильності створення дохідної та видаткової частини кошторису.

Звіт про виконання кошторису доходів і витрат по спеціальному і загальному фондам, дані бухгалтерського обліку, дані ревізій та перевірок є основними джерелами інформації для аналізу бюджетних установ.

Комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану установи бюджетного характеру визначається як метод фінансового аналізу [35, с. 55].

Методи фінансового аналізу можна ще класифікувати як формалізовані і неформалізовані. Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описі процедур на логічному рівні, а в основі формалізованих методів покладаються формалізовані аналітичні залежності.

Проведення фінансового аналізу здійснюється з використанням різних моделей:

- дескриптивні моделі;
- предикативні моделі;
- нормативні моделі.

Першоджерелом економічного та фінансового аналізу у бюджетних установах є відкриття, оцінка та прогнозування впливу різних чинників на зміну показників ефективності.

Факторним аналізом визначається методика комплексного й системного дослідження та вимірювання впливу факторів на кількість результатних показників [36, с. 240].

Аналіз фінансово-господарської діяльності у бюджетній установі здійснюється за умови застосування наступних алгоритмів:

- на першому етапі здійснюється вибір об'єкта, мети дослідження, постановка задачі та вибір методів здійснення аналізу. Бюджетна

організація є об'єктом, а ціллю є аналіз фінансового стану бюджетної організації та оцінка економічних показників діяльності установи;

- на другому етапі проводиться вибір основних показників діяльності установи бюджетного характеру;

- на третьому етапі збирається інформація та оцінюється її правдивість. Проводиться відбір даних. Фінансовий аналіз проводиться за умови забезпечення такими інформаційними джерелами, як:

1. дані фінзвітності;
2. планова інформація;
3. дані статистичної звітності;
4. нормативна інформація тощо.

- четвертий етап передбачає безпосередній аналіз фінансово-господарської діяльності. Такий аналіз розпочинається з оцінки загального фінансового стану бюджетної установи. В першу чергу здійснюється аналіз доходів за спеціальним та загальним фондами;

- п'ятий етап передбачає виявлення «вузьких» місць і пошук резервів для оптимізації роботи бюджетної установи;

- шостий етап визначає найперспективніші види діяльності установи бюджетного характеру на основі отриманих даних;

- на сьомому етапі розробляються заходи, що покращують ефективність роботи держустанови і подальшого контролю за їх додержанням [37].

Кожен з цих етапів можна розглядати як самостійний блок для дослідження фінансового стану бюджетної установи, який потребує більш детального вивчення та припрацювання. Результати, одержані на кожному із етапів несуть важливе економічне значення як самі по собі, так і для використання даних для подальшого аналізу.

Управлінський аналіз є логічним та закономірним продовженням фінансового аналізу у бюджетній установі.

Управлінський аналіз має широкий спектр завдань, тому для його здійснення використовуються різні методи. Методи управлінського аналізу поділяються на соціологічні та аналітичні.

До соціологічних методів аналізу входять:

- метод опитування. Він направлений на одержання даних від безпосередніх учасників дослідження;
- метод спостереження. Даний метод орієнтований на доволі довгий збір інформації, що здійснюється паралельно з розвитком вивчених проблем;
- метод експерименту;
- метод аналізу документів.

До аналітичних методів входять:

- метод порівняння. За допомогою даного методу відбувається порівняння показників для визначення відхилень від запланованих показників, встановлення їх причини змін та виявлення резервів;
- метод балансу. Даний метод дає змогу порівняти взаємозалежні показники з метою виявлення та вимірювання їх взаємовпливу, а також для прорахунку резервів для покращення ефективності установи;
- індексний метод. Він передбачає розбиття абсолютних і відносних відхилень індикатора узагальнення, який застосовується при вивченні складних явищ, окремі елементи яких не можна виміряти;
- статистичний метод. Даний метод відображає цифрові індикатори, які характеризують різні процеси, стани об'єктів з періодичністю, встановленою для цієї групи досліджень;
- метод елімінування;

- графічний метод;
- функціонально-вартісний аналіз здійснює вибір найкращих варіантів, що визначають рішення в поточному або запланованому стані [38, с. 208].

Рішення багатьох стратегічних завдань управлінського аналізу ґрунтується на економіко-математичному моделюванні, створенні імітаційних моделей та систем, що дозволяє прогнозувати фінансові результати з урахуванням невизначеності та ризику. Завдяки розвитку інформаційних технологій, імітаційне моделювання стало корисним інструментом для аналізу управління в контексті вирішення складних завдань. Таким чином, у бюджетних установах моделювання відкриває можливість експериментувати з фінансовими процесами, коли їх реалізація в реальному житті є неможливою або недоцільною.

2.2 Аналіз джерел фінансування бюджетної установи та її майна

Відповідно до Бюджетного кодексу України бюджетними установами визнаються органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що цілком утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету.

Установи бюджетного характеру, являють собою первинну ланку галузей, які насамперед належать до сфери надання соціальних послуг, тобто послуг не невиробничого характеру. Втім разом із тим, через дані структури щоденно відбувається рух коштів, що забезпечує поділ ресурсів між різними прошарками населення, з метою впровадження визначених для кожною з цих установ функцій.

Слід виокремити, що головним джерелом коштів бюджетних установ є державний та місцевий бюджети.

Процес виділення коштів на видатки основою яких є кошторис називають фінансуванням. Звідси випливає що сутність фінансового бюджетування є надзвичайно важливою.

Бюджетне фінансування породжує грошові відносини між державою та суб'єктами господарювання різних форм власності.

Своєчасність і повнота фінансування в більшості залежать від ступеня наповненості бюджетних коштів. Установи бюджетного характеру фінансуються з бюджету, що забезпечує їм необхідні асигнування.

Бюджетне фінансування ґрунтується та реалізується на основі наукових принципів (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Наукові принципи бюджетного фінансування

Принципи бюджетного фінансування
Безповоротність. Даний принцип означає, Бюджетні кошти, які надаються відповідним розпорядникам та отримувачам, використовуються для фінансування економічних потреб, соціально-культурної сфери, соціального захисту населення, управлінських заходів, оборони та інших цілей. Ці кошти не підлягають поверненню або відшкодуванню.
Безоплатність. Цей принцип означає відсутність відшкодування за виділені бюджетні кошти.
Плановість. Принцип відображає, що бюджетні кошти держави виділяються відповідно до закону про державний бюджет на плановий рік.
Цільовий характер бюджетного фінансування.
Ефективного і повного використання бюджетних коштів. Принцип характеризується отриманням найкращого результату при мінімальних витратах грошових коштів при повному їх використанні.
Публічність і прозорість. Принцип показує, що інформація про виконання фінансових планів у частині використання бюджетних коштів повинна бути оприлюднена, а також має бути забезпечено відкритий процес прийняття

відповідних рішень.

Справедливість і неупередженість. Даний принцип доводить, що бюджетне фінансування базується на принципах справедливого та неупередженого розподілу ресурсів між усіма розпорядниками та отримувачами без виключення.

Контрольованість. Принцип доводить застосування всіх існуючих видів, форм і методів бюджетного контролю стосовно кожного розпорядника й отримувача бюджетних коштів

Джерело: створено автором на основі даних [40, с.50]

Доходи Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу формуються за рахунок надходжень загального та спеціального фондів.

Для здійснення аналізу результатів діяльності установи передбачається вивчення та опрацювання статей кошторису. Здебільшого, установи бюджетного характеру вирішують соціальні питання, достовірна оцінка фінансування дає змогу вчасно звернути увагу на джерела покриття витрат, що в свою чергу дає змогу вдало отримувати позитивні результати.

Відповідно до чинного законодавства Івано-Франківський фаховий коледж технологій та бізнесу складає кошторис своїх доходів та витрат на звітний рік, враховуючи вимоги коледжу та норми видатків на його утримання.

Івано-Франківський фаховий коледж технологій та бізнесу застосовує меморіально-ордерну форму обліку. Звітність коледжу складається згідно з чинним законодавством (рис.2.4).

Рис. 2.4. Основні форми звітності установи
Джерело: створено автором на основі [41, с.45]

Інформаційною базою для здійснення аналізу діяльності установ бюджетного характеру є дані системи бухгалтерського обліку, зокрема форми фінансової звітності, бюджетної звітності та кошторис.

Доходи та витрати розпорядників бюджетних коштів обліковуються за операціями обміну і поділяються на обмінні та необмінні відповідно до НП(С)БОДС 124 «Доходи» і 135 «Витрати».

Обмінною операцією вважається господарська діяльність, що включає продаж або купівлю активів в обмін на грошові кошти, послуги (роботи), інші активи або виконання зобов'язань.

Необмінна операція, у свою чергу, визначається як господарська діяльність, що передбачає безкоштовну передачу або отримання активів розпорядниками бюджетних коштів.

Доходи та витрати від необмінних операцій відображені на рисунку 2.5.

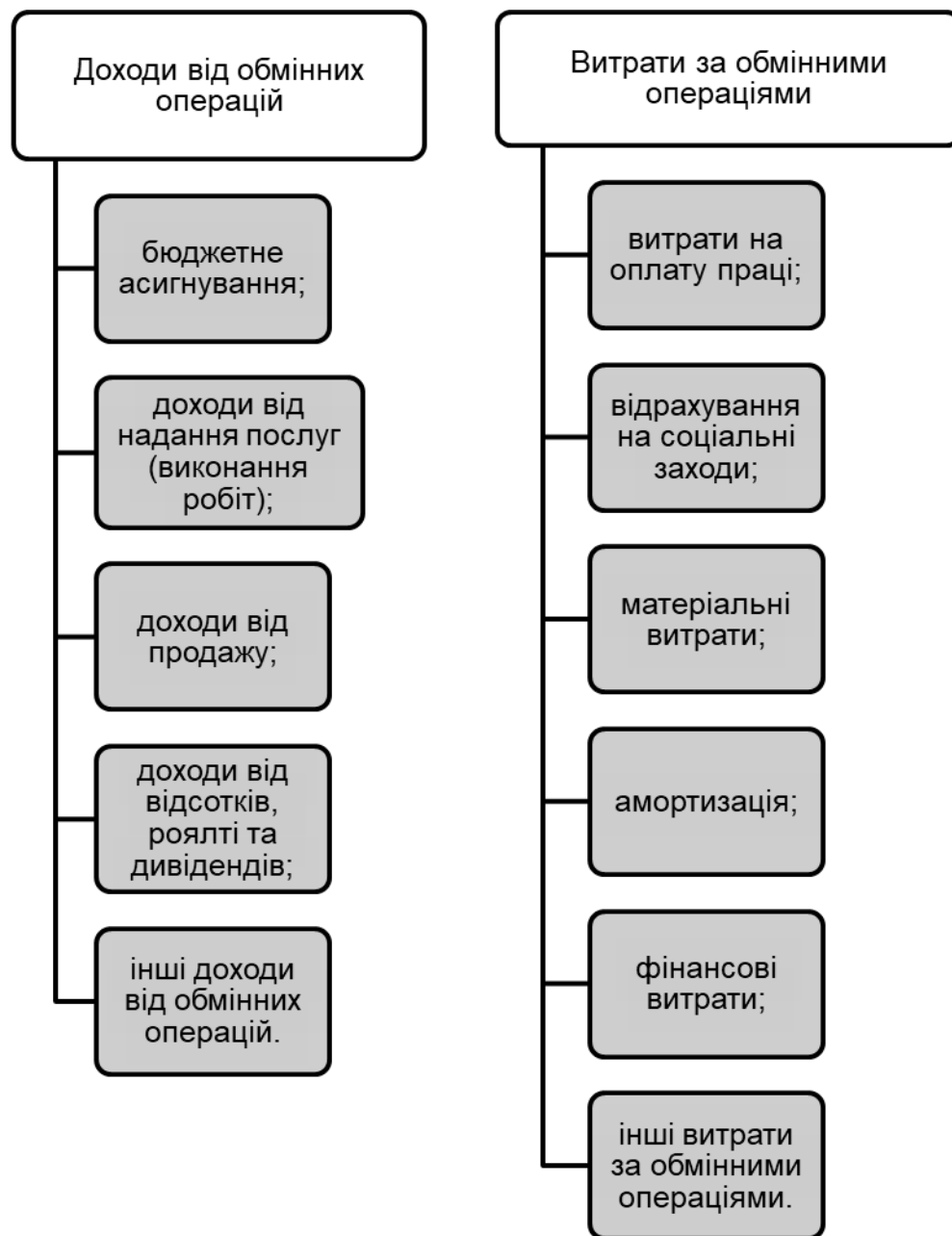

Рис. 2.5. Доходи та витрати від обмінних операцій
Джерело: створено автором на основі [42, с.258]

Інформаційною базою для проведення аналізу доходів і витрат Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу за обмінними та необмінними операціями є фінансова звітність, зокрема Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс) (Додаток В).

Додаток В «Звіт про фінансові результати» у частині «Фінансовий результат діяльності» за період 2015-2017 років дає змогу проаналізувати такі види доходів Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу:

Таблиця 2.2

**Аналіз доходів Івано-Франківського фахового коледжу
технологій та бізнесу**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення			
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	Абсолютне		Відносне	
Доходи від обмінних операцій							
Бюджетні асигнування	33273,29	40214,76	41602,94	6 941,47	1388,18	120,86	103,45
Доходи від наданих послуг	4 656,56	5 159,22	3 967,25	502,66	-1191,97	110,79	76,90
Доходи від продажу активів	-	1,18	3,22	1,18	2,04		273,62
Фінансові доходи	.-	.-	.-	-	-	-	-
Інші доходи від обмінних операцій	22,57	27,08	94,67	4,51	67,58	119,98	349,55
Усього доходів від обмінних операцій	37952,42	45402,23	45668,06	7 449,81	265,83	119,63	100,59
Доходи від необмінних операцій	-	-	-	-	-	-	-
Податкові надходження	-	-	-	-	-	-	-
Неподаткові надходження	-	-	-	-	-	-	-
Трансферти	-	-	-	-	-	-	-

Надходження від державних цільових фондів	-	-	-	-	-	-	-
Інші доходи від необмінних операцій	-	71,579	-	-	-	-	-
Усього доходів від необмінних операцій	-	71,579	-	-	-	-	-
УСЬОГО ДОХОДІВ	37952,42	45473,81	45668,06	7 449,81	265,83	119,63	100,59

Відповідно до цього можна зробити висновок, що за період з 2021 по 2023 роки доходи коледжу збільшились на 7715,64 тис. грн. Це відбулось за рахунок збільшення доходів від обмінних операцій, а саме:

- бюджетних асигнувань на 8 329,65 тис. грн.;
- доходів від наданих послуг (виконаних робіт) на -689,31 тис. грн.;
- доходів від продажу активів на 2,04 тис.грн.;
- інших доходів від обмінних операцій на 72,1 тис. грн.

Доходи від необмінних операцій збільшились на тис. 71,579 грн.

Аналіз витрат за період 2021-2023 років проведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз витрат Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу

Витрати				Відхилення			
Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне		Відносне	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн				
Витрати за обмінними операціями							

Витрати на виконання бюджетних програм	27174,29	30236,17	30686,75	3061,88	450,58	111,27	101,49
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	4135,82	4788,93	3956,51	653,11	- 832,42	115,79	82,62
Витрати з продажу активів	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати за обмінними операціями	-	6,83	0,60	-	-6,23	-	8,79
Усього витрат за обмінними операціями	31310,10	35031,92	34643,86	3721,82	- 388,06	111,89	98,89
Витрати за необмінними операціями	-	-	-	-	-	-	-
Трансферти	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати за необмінними операціями	6293,66	10241,98	11145,33	3948,32	903,35	162,73	108,82
Усього витрат за необмінними операціями	6293,66	10241,98	11145,33	3948,32	903,35	162,73	108,82
УСЬОГО ВИТРАТ	37603,76	45273,90	45789,19	7670,14	515,29	120,40	101,14
Профіцит/дефіцит за звітний період	348,66	199,91	-121,13				

Дані таблиці показують, що витрати за обмінними операціями зросли за період з 2021 по 2022 рр. на 3 721,82 тис.грн., а за період 2022-

2023 рр. зменшились на 388,06 тис.грн. Це відбулось внаслідок збільшення таких статей як:

- витрати на виконання бюджетних програм;
- витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт);
- інші витрати за обмінними операціями.

Витрати за необмінними операціями, також, збільшились на 3 948,32 тис.грн. за період 2021-2022 рр., а за період 2022-2023 рр. на 903,35 тис.грн.

Усього витрати збільшились на 7670,14 тис.грн. за період з 2021 по 2022 рр., а за період 2022- 2023 рр. на 515,29 тис.грн.

Видатки бюджету за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету, а саме видатки на освіту у 2021 році становили – 45 267,672 тис. грн., у 2022 році – 45 267,67 тис. грн., у 2023 році – 45 795,41 тис. грн.

У таблиці 2.4 проведено аналіз вибраних статей елементів витрат за обмінними операціями у Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу 2021-2023 років.

Таблиця 2.4

Аналіз елементів витрат за обмінними операціями

Елементи витрат за обмінними операціями				Відхилення			
Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне		Відносне	
	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.				
Витрати на оплату праці	23490,23	25708,02	24606,60	2217,79	-1101,42	109,44	95,72
Відрахування на соціальні заходи	5201,99	5682,58	5440,87	480,58	-241,70	109,24	95,75

Матеріальні витрати	2572,88	3527,50	4030,19	954,62	502,70	137,10	114,25
Амортизація	45,01	107,00	565,59	61,99	458,59	237,75	528,60
Інші витрати	-	0,60	6,82	0,60	6,22	-	1137,33
УСЬОГО	31310,10	35025,69	34650,08	3715,59	-375,61	111,87	98,93

Із таблиці 2.4 видно, що «Елементи витрат за обмінними операціями» витрати на оплату праці зросли на період з 2021 по 2022 рр. на 2 217,79 тис.грн., а за період з 2022 по 2023 рр. зменшились на 1101,42 тис. грн. В загальному, збільшення витрат відбувається за рахунок збільшення прожиткового мінімуму для населення та мінімальної заробітної плати.

Відрахування на соціальні заходи за аналізований період зросли на 238,88 тис. грн..

Фінансування Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу відбувається за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів, та за рахунок інших джерел, які відповідають чинному законодавству, з додержанням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень.

Забезпечення систематичного контролю за виконанням кошторисів доходів та видатків установи, станом розрахунків з підприємствами, організаціями і працівниками цієї установи, використанням матеріальних і грошових ресурсів та їх збереженням визначається головним завданням обліку грошових потоків в бюджетних установах.

Рух грошових потоків установ бюджетного характеру відбувається за основними напрямками: доходи та витрати, що розподіляються за обмінними та необмінними операціями.

У Звіті про рух грошових коштів (додаток Г) проведено аналіз руху коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності університету. Детальний розподіл статей поданий у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз руху коштів у результаті операційної діяльності

Показник	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення			
	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	Абсолютне		Відносне	
Надходження від обмінних операцій:							
- бюджетні асигнування	33273,29	40214,76	41602,94	6941,47	1388,18	120,86	103,45
- надходження від надання послуг (виконання робіт)	4673,06	5159,22	3967,25	486,16	- 1191,97	110,40	76,90
надходження від продажу активів		1,18	3,22	1,18	2,04		273,62
- інші надходження від обмінних операцій	22,57	27,08	94,67	4,51	67,58	119,98	349,55
Надходження від необмінних операцій:							
- інші надходження від необмінних операцій		71,58					
Інші надходження	371,13	276,77	337,10	-94,36	60,33	74,57	121,80
Надходження грошових коштів за внутрішніми операціями	-						
Усього надходжень від операційної діяльності	38340,05	45750,58	46005,16	7410,53	254,58	119,33	100,56
Витрати за обмінними операціями							
Витрати на виконання бюджетних програм	27174,29	30236,77	30471,10	3062,48	234,33	111,27	100,77
Витрати на виготовлення	4077,66	3970,87	4541,23	-106,80	570,37	97,38	114,36

продукції							
інші витрати за обмінними операціями			6,82				
Витрати за необмінними операціями							
Інші витрати за необмінними операціями	6293,66	10241,98	11145,33	3948,32	903,35	162,73	108,82
Витрати грошових коштів за внутрішніми операціями							
Інші витрати	373,46	276,77	337,10	-96,69	60,33	74,11	121,80
Усього витрат від операційної діяльності	37919,07	44726,38	46501,59	6807,32	1775,20	117,95	103,97
Чистий рух коштів від операційної діяльності	420,98	1024,20	-496,42	603,22	-1520,62	1,38	-3,41

Таблиця 2.6

Аналіз руху коштів у результаті інвестиційної діяльності

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення			
	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	Абсолютне		Відносне	
Надходження від продажу	-	-	-	-	-	-	-
Надходження цільового фінансування	916,88	758,59	1628,29	-158,29	869,70	82,74	214,65
Інші надходження	-	-	-	-	-	-	-

Усього надходжень від інвестиційної діяльності	916,88	758,59	1628,29	-158,29	869,70	82,74	214,65
Витрати на придбання:	-	-	-	-	-	-	-
основних засобів	916,88	758,59	1663,12	-158,29	904,54	82,74	219,24
- незавершених капітальних інвестицій	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	-	-	-	-	-	-	-
Усього витрат від інвестиційної діяльності	916,88	758,59	1663,12	-158,29	904,54	82,74	219,24
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-	-	-34,83	-	-	-	-

Таблиця 2.7

Аналіз руху коштів у результаті фінансової діяльності

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення			
	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	Абсолютне		Відносне	
Надходження від:							
Отримання відсотків (роялті)	-	-		-	-	-	-
Усього надходжень від фінансової діяльності	-	-		-	-	-	-
Усього витрат від фінансової діяльності	-	-	-				

Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Чистий рух коштів за звітний період	420,98	453,83	39,11	32,85	- 414,72	107,80	8,62
Залишок коштів на початок року	382,23	803,21	1257,04	420,98	453,83	210,14	156,50
Залишок коштів на кінець року	803,21	1257,04	1296,16	453,83	39,11	156,50	103,11

Надзвичайно вагоме значення у системі управління грошовими потоками установ бюджетного характеру відіграє використання оптимальних технологій бюджетного обліку, які дають можливість забезпечити оперативний та якісний процес обліку, аналізу і моніторингу, а саме таких важливих етапів формування, розподілу та використання потоків грошових коштів організацій державного сектора за умов високого рівня нестабільності національної економіки.

Тому, удосконалення процедур бухгалтерського обліку грошових потоків установ бюджетного характеру з ціллю покращити та оптимізувати системи управління бюджетними організаціями є доволі перспективним напрямом майбутніх наукових досліджень, що являє собою значну науково-практичну цінність.

Сутність фінансової діяльності установ бюджетного характеру визначається джерелами фінансування: за рахунок державного, місцевого бюджету, за рахунок власних надходжень, субвенцій, інших доходів спеціального фонду.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу є дані:

- балансу (форма № 1) (Додаток Д);
- звіту про фінансові результати (форма № 2);

- звіту про рух грошових коштів (форма № 3);
- звіту про власний капітал (форма № 4) (Додаток Е).

Дані бухгалтерського обліку і фінансового аналізу у бюджетних установах дають змогу висвітлити факти безгосподарності і марнотратства у використанні коштів бюджетного характеру.

Баланс бюджетної установи є основним документом, відповідно до якого здійснюється аналіз фінансового стану. Баланс бюджетної установи відображає стан і розміщення коштів як бюджетного фінансування, так і небюджетних коштів.

У таблиці 2.8 проведено аналіз основних статей активу балансу Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу.

Таблиця 2.8

Аналіз структури активу балансу 2021-2023 рр.

Статті активу	Сума, тис.грн			Структура, %			
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення			
				Абсолютне		Відносне	
Основні засоби	1012,331	1380,97	1896,803	368,64	515,83	136,41	137,35
Нематеріальні активи	10,7	10,7	10,7	0,00	0,00	100,00	100,00
Запаси	149,241	299,796	351,02	150,56	51,22	200,88	117,09
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги	166,569	361,167	361,165	194,60	0,00	216,83	100,00

Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	149,78	47,907	10,565	-101,87	-37,34	31,98	22,05
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у національній валюті в тому числі: — казначействі	382,232	803,212	1224,265	420,98	421,05	210,14	152,42
— в іноземній валюті			32,779				
БАЛАНС	1870,853	2903,752	3887,297	1032,90	950,77	155,21	133,87

Аналіз основних статей пасиву Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу продемонстровано у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз структури пасиву балансу 2021 – 2023 рр.

Статті пасиву	Сума, тис.грн			Структура, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
				Абсолютне	Відносне

Внесений капітал	1166,722	1955,16	2695,18	788,438	740,02	167,58%	137,85%
Капітал у дооцінках	-	-	-	-	-	-	-
Фінансовий результат	552,019	900,681	1100,4	348,662	199,72	163,16%	122,17%
Капітал у підприємствах	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	-	-	-	-	-	-	-
Цільове фінансування	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1718,741	2855,84	3795,58	1137,1	939,74	166,16%	132,91%
Поточні зобов'язання за платежами до бюджету	25,374	8,706	1,826	-16,668	-6,88	34,31%	20,97%
Поточні зобов'язання зарозрахунками за товари, роботи, послуги	-	-	81,148	-	-	-	-
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	124,406	39,201	8,739	-85,205	-30,46	31,51%	22,29%
Інші поточні зобов'язання	2,332	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	152,112	47,907	91,713	-104,21	43,81	31,49%	191,44%
БАЛАНС	1870,853	2903,75	3887,3	1032,9	983,55	155,21%	133,87%

Найбільше відсоткове значення в активі бюджетної установи займає перший розділ «Нефінансові активи». У ньому відображається вартість матеріальних і нематеріальних активів, одержаних для довготривалого використання і не призначених для реалізації і витрачання протягом 1 року.

Другий розділ активу – «Фінансові активи». Він відображує грошові кошти та їх еквіваленти, націлені для реалізації або використання протягом року. Підсумок по даному розділу характеризує поточну діяльність бюджетної установи.

Загальна сума активів характеризує вартість засобів установи бюджетного характеру. Чим більша валюта балансу, тим більші обсяги функціональної діяльності установи.

В пасиві показуються джерела засобів установи.

Перший розділ «Власний капітал» застосовується для відображення сум фондів бюджетних установ і визначення результатів діяльності за рік.

«Зобов'язання» - другий розділ пасиву. Цей розділ відображує поточні та довгострокові зобов'язання організацій.

Установи бюджетного характеру відносяться до одного з різновидів організацій некомерційного характеру, для яких одержання прибутку не є їх основною метою. Основою метою діяльності таких установ є надання просвітницьких, культурних, наукових, освітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання та здійснення інших цілей, передбачених статутними документами.

Щоб оцінити баланс бюджетної установи слід провести горизонтальний, вертикальний і коефіцієнтний аналіз його складових.

Горизонтальний аналіз балансу здійснюється за допомогою розрахунку абсолютних відхилень та темпів росту.

Вертикальний аналіз дає змогу дослідити структуру балансу та його основних розділів.

Коефіцієнтний, або параметричний аналіз визначає розрахунок співвідношень різних статей балансу між собою, а також статей балансу і основних показників, що формулюють діяльність бюджетної установи.

Для здійснення структурно-динамічного аналізу балансу визначається питома вага окремих статей балансу у загальній вартості майна, а також тенденції в динаміці цих статей.

Показник поточної ліквідності розкриває співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Нормативне значення показника поточної ліквідності в рамках 1-3, проте більш вагомим є значення 2-3. Показник нижче нормативного свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб покрити поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - індикатор короткострокової ліквідності компанії, який показує змогу своєчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. До високоліквідних активів слід віднести грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість. Даний показник має схожість з показником поточної ліквідності, адже показує рівень платоспроможності компанії. Але, показник швидкої ліквідності є більш точним, адже дає змогу виключити менш ліквідні оборотні активи. Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1 і вище. Таке значення вказує на те, що в установі достатньо ліквідних оборотних коштів для вчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Коефіцієнт фінансової стійкості - індикатор, який показує здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі, нормативне значення знаходиться в межах 0,7-0,9.

У таблиці 2.10 проведено аналіз даних коефіцієнтів на основі балансу Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу.

Таблиця 2.10

Аналіз коефіцієнтів ліквідності та стійкості

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Граничне значення	Відхилення	
Коефіцієнт покриття запасів	4,28	4,04	4,64	<1	-0,24	0,60
Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття)	1,21	1,96	2,20	від 1 до 3	0,76	0,24
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,74	1,23	2,44	0,5-1 і вище	0,49	1,21
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,92	0,98	0,98	0,7-0,9	0,06	-0,01

Із даних таблиці слід зробити такі висновки:

– як зазначено, коефіцієнт запасів покриття має бути вищим за нормативне значення – 1. У Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу достатньо джерел фінансування для підтримки оптимальної діяльності. На кожен гривню запасів припадає 4,04-4,64 гривні доступних фінансових ресурсів.

– коефіцієнт поточної ліквідності показує, що протягом 2021-2023 років установа вчасно відповідала за своїми поточними зобов'язаннями. На кінець року в бюджетній установі є 2,2 гривні на кожен гривню поточних зобов'язань. Це веде до підвищення довіри до установи.

– одержані результати показують, що впродовж 2021-2023 років коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився в межах нормативного значення. Тобто, на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 0,74-2,44 гривні

високоліквідних оборотних активів. У 2023 року показник зріс до 2,44, який означає, що Івано-Франківський фаховий коледж технологій та бізнесу не мав жодних проблем з платоспроможністю.

– коефіцієнт фінансової стійкості дав змогу дослідити, що ж є фінансово стійким, має змогу проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. 91-98 % активів установи фінансуються за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

Отож, фінансовий стан установи бюджетного характеру можна визначити як сукупність виробничих та господарських чинників. Він формулюється наявністю системи показників, які показують всі процеси, що відбуваються з фінансовими ресурсами, що відносяться до спеціального або загального фондів.

У зв'язку з тим, що держустанови мають некомерційний характер мета їхньої діяльності сильно відрізняється від підприємств. Тому для установ, які фінансуються за державні кошти основною ціллю є досягнення добробуту у різних ланках життя суспільства. [41, с.20-21].

Оцінка фінансової стійкості бюджетних установ є надзвичайно важливим етапом економічного аналізу, який слід детально вивчати, розробляти та реалізувати дієві механізми.

2.3 Контроль виконання кошторису доходів і витрат бюджетної установи

Важливу роль і значний вплив на внутрішній та зовнішній баланс, стан розвитку економічних процесів в економіці держави відіграють бюджетна система та бюджетний процес. Тому, виникає необхідність у забезпеченні своєчасного і цілісного надходження до бюджету, своєчасного фінансування заходів, передбачених бюджетом, цільового

напрямую та раціонального використання засобів бюджету у виробничій та невиробничій сферах.

Для ефективного функціонування установи бюджетного характеру потрібна раціональна організація та методика обліку й контролю результатів реалізації бюджету і кошторису доходів та витрат бюджетних установ.

Основним плановим фінансовим документом, відповідно до якого установа бюджетного характеру отримує доходи та здійснює видатки бюджетних коштів на затверджений період є кошторис.

Складання та затвердження кошторису здійснюється згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ».

Для забезпечення реалізації покладених функцій установи бюджетного характеру складають плани спеціального фонду за кожною покладеною ними бюджетною програмою (рис.2.3).

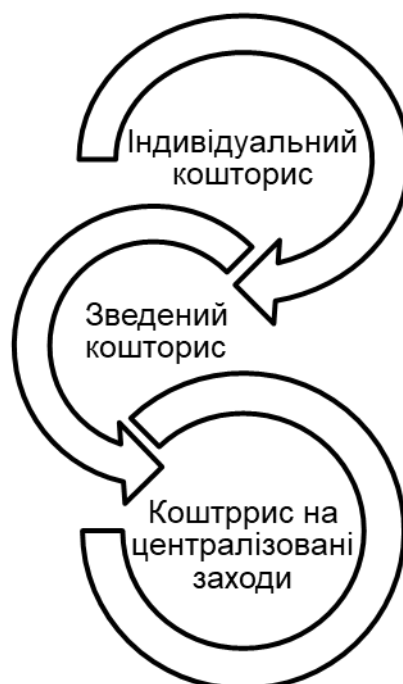

Рис. 2.7. Види кошторисів у бюджетній установі
Джерело: створено автором на основі даних[42, с.58]

Індивідуальний кошторис складає кожна бюджетна установа та надає вищій установі.

Зведений кошторис акумулює в собі зведені показники, які наведені в персональних кошторисах розпорядників бюджетних коштів нижчого ступеня. Такий кошторис складається головними розпорядниками бюджетних коштів для надання в МФУ та місцеві фінансові органи.

Кошториси на централізовані заходи складаються міністерствами, відомствами, органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування для фінансування видатків на базові заходи.

Розпорядником бюджетних коштів є керівник бюджетної установи, який має право отримувати доходи, бюджетні зобов'язання та здійснювати витрати.

Як відомо, кошторис є основним плановим документом, який складається за коштами загального і спеціального фондів. Дані фонди містять дохідну та видаткову частини. Загальному фонду притаманні два джерела надходження коштів – з державного та місцевого бюджетів.

Кошти спеціального фонду створюють власні надходження бюджетних установ, які розподіляють на певні групи:

1. надходження від плати за послуги, що надають установи бюджетного характеру відповідно до законодавства;
2. інші джерела власних надходжень бюджетних установ. .

Бюджетною установою подаються розрахунки, які обґрунтовують показники видатків бюджету, що включені до проекту кошторису. Основною умовою є погодження форми розрахунків з головним розпорядником бюджетних коштів [42, с.58].

У випадку наявності затверджених кошторисів і планів асигнувань бюджетні кошти виділяються установам бюджетного характеру.

Бюджетні установи можуть брати зобов'язання на використання бюджетних коштів тільки на цілі та в межах, які встановлено затвердженими кошторисами, планами надання кредитів із загального фонду бюджету, планами спеціального фонду, планами асигнувань загального фонду бюджету.

Таким чином, кошторис – це основа грамотного та ефективного планування бюджету витрат з метою його наступного аналізу, а також забезпечення його діяльності, для виконання своїх функцій та досягнення цілей, визначених на бюджетний період[43, с.344].

На сьогодні, вдосконалення виконання кошторису в установах бюджетного характеру є надзвичайно актуальним і потребує детального вивчення.

Важливість даної теми полягає в тому, що для ефективності та продуктивної роботи бюджетної установи необхідно здійснювати контроль за цільовим використанням коштів.

Визначну роль в управлінні діяльністю установ бюджетного відіграють раціональна організація та методика обліку й аналізу результатів виконання кошторису [44, с.6].

Вивчення літературних джерел дозволило зробити висновки, що в сучасному світі визначення поняття контролю формування і виконання кошторису бюджетної установи відсутнє. Проте, існують доволі цікаві погляди щодо трактування поняття "контроль", "контроль у бюджетних установах", "кошторис бюджетної установи".

Дані поняття розкриті у працях таких науковців, як: Дікань Л. В., Бутинець Ф. Ф., Жила В. Г., Альошин С. М., Сушко Н. І., Андрєєв І. А., Белов А. М., Бутинець Ф. Ф., Дєдков Є. П., Ворончук П. Т., Усач Б. Ф. Зубілевич С. Я., Свірко С. В., Чечуліна О. О., Фаріон І. Д. та ін.

Опрацювавши наукові праці вчених, варто зазначити, що проблема пошуку новітніх підходів до затвердження та виконання кошторисів установ бюджетного характеру в реаліях швидких ринкових перетворень та обмеженості фінансових ресурсів вимагає подальшого дослідження та розроблення стосовно виконання кошторису на утримання держустанови.

Для окреслення сутності контролю формування і виконання кошторису необхідно проаналізувати, яке місце посідає дане питання при здійсненні перевірки у бюджетній установі[45, с.263, 46, с.180].

Основним питанням під час здійснення перевірки діяльності установи бюджетного характеру органами Державної служби аудиту є контроль за формуванням та виконанням кошторису.

Безсумнівно, контроль достовірності формування кошторису є надважливим, оскільки він дає можливість зробити висновок, чи мало місце зайве виділення асигнувань або недофінансування установи.

Контроль (від франц. *controle* – перевірка) трактують по-різному:

- елемент управління економічними об'єктами та процесами, який полягає в моніторингу об'єкта для оцінки відповідності його фактичного стану бажаному чи необхідному, визначеному законами, регламентами, інструкціями та іншими нормативними документами, а також програмами, планами, контрактами та проектами.;

- контроль над об'єктом, реальну владу, зосередження прав управління об'єктом однією особою[47, с.131-134].

Із вище наведених трактувань можна зробити висновок, що контроль – це функція управління, яка полягає у вияві, запобіганні та застереженні порушень суб'єктами контролю з метою забезпечення ефективної діяльності установи. Таке тлумачення описує його місце в управлінні та визначає мету здійснення контролюючих заходів.

У процесі теоретичного дослідження сформульовано поняття контролю за формуванням і виконанням кошторису бюджетної установи, яке включає головні сутнісні ознаки понять "контроль", "контроль у бюджетних установах", "кошторис бюджетної установи".

Сукупність заходів, цілеспрямованих на перевірку відповідності кожної статті кошторису а також виявлення додержання бюджетною установою затверджених обсягів, асигнувань і з'ясування причин їх відхилення з ціллю перевірки законності доцільності та раціональності використання бюджетних коштів характеризується як організація контролю за формуванням і виконанням кошторису в установах бюджетного характеру [48, с.235].

Основні розпорядники, під час аналізу проектів кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів спеціального фонду та місячних графіків використання бюджетних коштів, мають обов'язок:

- забезпечити чітке виконання вимог законодавства;
- дотримуватись режиму економії;
- забезпечити в проектах кошторисів річний обсяг бюджетних асигнувань;
- не допускати затвердження в кошторисах сум, не підтверджених прорахунками та економічними обґрунтуваннями [49, с.65, 50, с. 188].

Окрім організаційних особливостей діяльності бюджетних установ слід виділити і облікові. Облік у бюджетних установах регламентується великою кількістю нормативних документів. Проте, основним є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996.

Головними завданнями бухгалтерського обліку в установах бюджетного характеру є:

- формування повної та достовірної інформації щодо організації діяльності установи та її майнового стану;
- забезпечення достовірною інформацією, яка необхідна внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності для здійснення контролю;
- використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- перешкоджання негативним результатам роботи та пошук резервів для забезпечення фінансової стабільності установи бюджетного характеру;
- пошук додаткових доходів і мобілізація коштів у бюджет;
- організація контролю реалізації кошторису бюджетної установи;
- виокремлення в обліку касових і фактичних видатків;
- організація обліку за кодами бюджетної класифікації;
- чітка відповідність обліку і звітності вимогам нормативних документів з урахуванням галузевої специфіки [51, с.109].

Формування та виконання кошторису доходів і витрат установи бюджетного характеру слід завжди контролювати, тому що порушення можуть сягати великих масштабів і нести за собою чималі збитки. Тому, беручи до уваги, що, розповсюджене неправомірне використання державних коштів може привести до збільшення державного боргу та погіршення економіки країни в цілому, слід якнайраціональніше і пильніше контролювати використання державних коштів та заподіювати усім можливим порушенням у даній сфері [52, с.95].

У ході виконання бюджету важливо, щоб фінансові ресурси, які надаються головному розпоряднику бюджетних коштів, спрямовувались і контролювалися з ціллю досягнення мети та завдань його затвердження. Періодичні звіти мають містити всю необхідну інформацію щодо рівня

ефективності використання розпорядниками коштів з метою досягнення поставлених цілей, пов'язаних з реалізацією програм державного бюджету.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Дослідження методики здійснення фінансового аналізу установ бюджетного характеру дало змогу сформулювати наступні висновки:

1. Здійснення аналізу допомагає здійснити кількісну та якісну характеристику змін та відхилень від затверджених планових показників бюджетної установи. За допомогою аналізу можна виявити причини появи негативних тенденцій, сформулювати резерви та розробити превентивні заходи, основною метою яких є усунення виявлених негативних тенденцій на майбутнє.

Аналіз забезпеченості фінансовими ресурсами, доцільність і ефективність їхнього розміщення і використання, платоспроможність бюджетних установ є надзвичайно важливою в даний час.

Оцінка даних показників необхідна для раціонального управління, адже вони дають можливість організовувати, контролювати, покращувати та вдосконалювати власну фінансову діяльність.

2. Івано-Франківський фаховий коледж технологій та бізнесу має оптимальне бухгалтерське та аналітичне забезпечення. Всі аналітичні дані подаються та обробляються своєчасно відповідно до вимог чинного законодавства.

Проаналізувавши звітність коледжу можна зробити висновок, що видатки установи протягом звітного періоду були здійсненні в межах бюджетних повноважень.

У Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу достатньо джерел фінансування для підтримки оптимальної діяльності. На кожну гривню запасів припадає 4,04-4,64 гривні доступних фінансових ресурсів.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, що протягом 2021-2023 років установа вчасно відповідала за своїми поточними зобов'язаннями. На кінець року в бюджетній установі є 2,2 гривні на кожную гривню поточних зобов'язань. Це веде до підвищення довіри до установи.

Отримані результати показують, що впродовж 2021-2023 років коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився в межах нормативного значення. Тобто, на кожную гривню поточних зобов'язань припадає 0,74-2,44 гривні високоліквідних оборотних активів. У 2023 року показник зріс до 2,44, який означає, що Івано-Франківський фаховий коледж технологій та бізнесу не мав жодних проблем з платоспроможністю.

Коефіцієнт фінансової стійкості дав змогу дослідити, що коледж є фінансово стійким, має змогу проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. 91-98 % активів установи фінансуються за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

3. Проведення контролю формування кошторису установи бюджетного характеру має включати ряд основних питань, а саме:

- правильності складання та виконання кошторису доходів і видатків;
- законності та обґрунтованості видатків;
- правильності списання витрат грошових коштів і матеріальних цінностей за кожною зі статей кошторису;
- цільового використання бюджетних коштів;
- законності формування та правильності використання коштів загального та спеціального фондів.

Підсумувавши, можна зробити висновок, що гарантією належного та ефективного функціонування установ бюджетного характеру є ефективне та

раціональне дотримання вимог нормативно-правових документів в сфері їх діяльності.

Врахування особливих властивостей контролю виконання кошторису бюджетної установи, ефективне та повноцінне знання та чітке застосування нормативно-правових документів, а також високий рівень бухгалтерського обліку зможуть забезпечити ефективніший контроль виконання кошторису доходів і видатків. Адже, оперативний контроль за виконанням кошторису є гарантією успішного функціонування бюджетної установи.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

3.1 Удосконалення системи державного контролю та аналізу фінансового стану бюджетної установи

Основне місце у проведенні фінансово - бюджетної політики держави, а також забезпеченні її фінансової стабільності належить державному фінансовому контролю. Державний фінансовий контроль являє собою систему проведення контрольних заходів, організації внутрішнього аудиту, інспектування з метою забезпечення ефективного управління бюджетними ресурсами та державним майном.

Ефективна, якісна та прозора система державного фінансового контролю суттєво підвищить рівень довіри до держави як власних громадян, так і закордонної спільноти. Функціонування такої системи створює необхідні умови для ефективного розвитку бізнесу, економічного зростання та формування інвестиційного клімату.

Основні вимоги, який має відповідати система державного фінансового контролю відображені на рис. 3.1.

Головним недоліком організації державного фінансового контролю є відсутність нормативно-законодавчих актів про стан фінансового контролю, який визначав б такі основні положення як:

- завдання, функції, призначення та сутність державного фінансового контролю;
- об'єкт та предмет державного фінансового контролю;
- основні вимоги та принципи до фінансового контролю;
- види фінансового контролю;

- методи та форми проведення;
- суб'єкти державного фінансового контролю та їх основні функції, завдання;
- процедура взаємозв'язку суб'єктів контролю між собою та правоохоронними органами, керівництвом та органами влади;
- функції фінансових установ та органів ДКУ відповідних рівнів бюджету щодо проведення попереднього та поточного контролю на різних стадіях – від формування кошторису доходів та видатків до їх використання.

Рис.3.1. Ключові вимоги державного фінансового контролю
Джерело: створено автором на основі [53, с.54]

Фінансовий контроль в Україні має ряд основних недоліків, які прийнято поділяти на три основні групи.

До першої групи слід віднести недоліки в правовій системі, а саме:

1. Відсутність законодавчих рішень стосовно створення в державі цілісної системи державного фінансового контролю. Наприклад, законодавчі акти не деталізують такі основні питання як:

- основної процедури державного фінансового контролю;
- переліку органів і суб'єктів, яким належить право на його проведення;
- статус, функції та повноваження відповідальних органів та підрозділів державного фінансового контролю, їх взаємозв'язок та відповідальність;
- повноваження вищих органів державної влади в системі державного фінансового контролю;
- цілісного та єдиного методологічного забезпечення державного фінансового контролю в частині встановлення системи економічних показників, які показують стан фінансової дисципліни, та методики їх розрахунку;
- механізму внутрішнього контролю щодо додержання чинного законодавства в системі державного фінансового контролю [54,с.29].

2. Недодержання норм законодавства у ланці державного контролю.

3. Недотримання певних положень закону про відповідне співробітництво між аудитом державних фінансів.

4. Недодержання та недотримання правил і принципів бюджету та податкового законодавства.

Друга так звана група недоліків має організаційний характер, сюди слід віднести:

- відсутність точного переліку органів, основною метою яких є реалізація в Україні державного фінансового контролю;

- мала кількість уваги контрольним діям, які забезпечують превентивну функцію контролю;
- повторення у роботі контролюючих органів різних рівнів;
- недостатньо проведена робота з населенням по роз'ясненню основних завдань контролю;
- неефективне застосування в контрольно-ревізійній роботі методик, цілеспрямованих на виокремлення оптимальності використання державних фінансових ресурсів;
- недотримання порядку та процедур проведення держзакупівель;
- порушення процедур розподілу бюджетних коштів між бюджетами різних рівнів;
- недостатньо чітке управління державними фінансами та майном;
- відсутність чіткої відповідальності посадових осіб за вчинені порушення законів, норм та правил [55,с.49, 56].

Третя група недоліків вирізняється методологічним характером та кадровим потенціалом, а саме:

- брак методологічного забезпечення для основних форм контролю (конкретних процедурних стандартів);
- несумісність основним принципам державного контролю, які діють у провідних країнах Європи;
- брак єдиної інформаційної та методологічної бази для державного фінансового контролю;
- відсутність узгодженості між попереднім, поточним та наступним контролем;
- неповна укомплектованість контролюючих органів кваліфікованими фахівцями;

- низький рівень організації професійної підготовки та перепідготовки кадрів;

Для підвищення ефективності державного фінансового контролю необхідно вжити наступні заходи:

- розробити єдині концептуальні основи організації державного фінансового контролю та стандартизувати форми і методи контролю;

- встановити стандарти державного фінансового контролю для створення ефективного механізму протидії правопорушенням та зловживанням у використанні державних бюджетних коштів;

- оптимізувати організаційну структуру і чітко визначити функції органів державного фінансового контролю;

- дотримуватись міжнародних принципів фінансового контролю на національному та регіональному рівнях, адаптуючи систему державного фінансового контролю до європейських вимог;

- запровадити превентивні форми контролю у діяльності контрольних органів;

- удосконалити систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу відповідно до нових вимог і методів;

- поліпшити матеріально-технічне, науково-інформаційне та аналітичне забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю;

- організувати роботу внутрішнього аудиту у бюджетних установах та місцевих органах виконавчої влади;

- підвищити відповідальність керівників на всіх рівнях державного управління та чітко окреслити межі законодавства;

- створити єдину базу даних для автоматизованого аналізу в сфері державного фінансового контролю, що може використовуватись на місцевому рівні;

- застосовувати ризик-орієнтований підхід при виборі об'єктів аудиту серед підприємств, установ, організацій, які використовують бюджетні кошти або державне майно [57,с.68].

Важливо зазначити, що в умовах децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування необхідно створити сучасну законодавчу модель державного фінансового контролю на місцевому рівні, яка відповідатиме вимогам Європейського Союзу. Ця модель повинна включати такі елементи:

- незалежний зовнішній фінансовий контроль за доходами бюджетів усіх рівнів та витратами бюджетних коштів, який здійснюватиметься Рахунковою палатою України та її регіональними підрозділами;

- внутрішній фінансовий контроль, що забезпечує своєчасне надходження податків до бюджетів усіх рівнів, буде здійснювати Міністерство фінансів України через Державну фіскальну та митну служби, а також інші уповноважені органи;

- контроль за витратами місцевих бюджетних коштів та трансфертами буде виконуватись службами внутрішнього контролю і аудиту місцевих органів влади;

- важливим аспектом є координація зусиль усіх учасників фіскальних відносин для успішного виконання завдань державного фінансового контролю[58].

Сучасна система державного фінансового контролю повинна бути гнучкою і швидко адаптуватись до нових викликів і завдань.

3.2 Перспективи розвитку бухгалтерського обліку як засобу ефективного проведення контролю фінансової звітності в бюджетній установі

Облік у бюджетних установах має свої специфічні риси, які відрізняють його від бухгалтерського обліку на виробничих підприємствах. У бюджетній сфері практично не існує господарських відносин, що ґрунтуються на розрахунках, а собівартість послуг не визначається, оскільки більшість з них надаються безкоштовно. Економічні реформи в державному секторі України вимагають удосконалення системи бухгалтерського обліку. Основною метою модернізації є покращення облікової системи в державному секторі з урахуванням міжнародних стандартів.

У сучасних умовах інформація, яку забезпечує система бухгалтерського обліку, відіграє дедалі важливішу роль у прийнятті управлінських рішень. Це зумовлює зростання значення обліку як ефективного інструменту збору та обробки інформації для управлінських цілей. Бухгалтерський облік в широкому сенсі є системою спостереження та відображення різноманітних природних, соціальних і економічних явищ для їх ефективного управління. Як система, вона включає взаємопов'язані елементи, що дозволяють отримувати, обробляти та узагальнювати відповідну інформацію.

Облік і звітність у державному секторі є ключовими складовими системи управління державними фінансами. Зростаюча роль держави в економічному управлінні та соціальному розвитку, а також потреба в достовірній інформації про діяльність держави створюють передумови для вдосконалення обліку і звітності в цьому секторі.

Сьогоднішній етап розвитку бухгалтерського обліку в державному секторі характеризується активною реструктуризацією з урахуванням світових практик та глобалізаційних процесів.

Водночас існує багато нормативних актів, які не узгоджуються між собою. Бюджетні установи здебільшого дотримуються вимог Бюджетного кодексу, однак деякі положення нового Податкового кодексу суперечать йому. Це призводить до численних помилок у бухгалтерії та уповільнює прийняття ефективних рішень.

Потреба у створенні і впровадженні Національних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектора виникла внаслідок переходу до ринкових умов.

Різноманітність підходів до ведення обліку, форм звітності та рахунків у державному секторі створює перешкоди для здійснення облікових зв'язків і прозорості контролю за рухом цінностей[59,с.143].

У нинішніх економічних умовах, коли фінансові можливості загального фонду бюджету обмежені, зростає кількість завдань, що стоять перед бухгалтерським обліком. Ці завдання, які потрібно вирішити швидко, свідчать про новий етап розвитку бюджетного бухгалтерського обліку. При цьому важливо враховувати, що проблеми ведення бухгалтерії в бюджетних установах є різноплановими через специфіку їх діяльності[60, с.387].

Серед основних проблем і недоліків системи бухгалтерського обліку та звітності в державному секторі, які зумовили необхідність реформування, можна виділити такі:

- потребу адаптувати українське законодавство з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності до міжнародних стандартів;
- відсутність єдиної методології відображення операцій суб'єктів державного сектору в законодавстві, що ускладнює отримання повної та достовірної інформації про фінансовий стан держави;

– неможливість порівняння фінансових показників держави з аналогічними даними інших країн.

Для підвищення раціонального використання бюджетних коштів і загальної ефективності діяльності установи важливо впровадити управлінський облік.

Головною метою управлінського обліку є забезпечення інформацією, яка є цінною для формування стратегії та планування майбутніх дій установи, контролю за поточною діяльністю, оптимізації ресурсоспоживання та оцінки ефективності роботи (Додаток Ж).

У контексті бюджетних установ управлінський облік слід розглядати як процес, що допомагає досягти бізнес-стратегії через оптимізацію витрат. Керівництво цим обліком здійснюється керівником та головним бухгалтером установи [61, с.324].

Оскільки на державному рівні немає чітких регламентів для управлінського обліку в бюджетних установах, всі методичні та організаційні аспекти залишаються в компетенції керівництва та бухгалтерії.

З огляду на недоцільність створення окремого підрозділу для управлінського обліку в бюджетній установі, виникає потреба визначити відповідальну службу, якою може бути бухгалтерська служба [62, с.115].

При виконанні своїх функцій бухгалтерська служба може використовувати такі технологічні аспекти управлінського обліку:

– переробні операції, які включають групування даних і контрольні та аналітичні розрахунки;

– творчі операції, що передбачають складання підсумкових даних, пояснювальних записок, різноманітних довідок, висновків, пропозицій і рекомендацій;

– комп'ютерні технології, зокрема використання пакету Microsoft Office[63].

Інформаційне забезпечення управлінського обліку має різноманітні форми, серед яких:

- накази;
- відомості;
- акти;
- накладні;
- меморіальні ордери;
- форми фінансової, бюджетної та іншої звітності бюджетних установ.

Для ефективного створення управлінського обліку необхідно дотримуватись ряду умов, таких як:

- якість управління, що включає здатність керівництва ефективно планувати та контролювати діяльність;
- кваліфікація персоналу, яка полягає у здатності чітко дотримуватись посадових інструкцій.

Без наявності зазначених факторів досягти ефективності системи управлінського обліку буде неможливо.

У майбутньому це дозволить після проведення внутрішнього контролю отримувати не лише список виявлених порушень, а й комплексну оцінку як специфічних, так і системних ризиків.

Завдяки управлінському обліку можна оцінити виконання запланованих показників, виявити нагальні проблеми в реалізації бюджетної програми, а також розробити рекомендації щодо підвищення ефективності використання ресурсів і виявлення ризиків, які можуть

негативно вплинути на виконання основних функцій бюджетної установи[64].

Організація управлінського обліку передбачає кілька етапів:

- Розробка моделі внутрішнього обліку для кожного структурного підрозділу або для всієї установи в цілому.

- Створення організаційної схеми управлінського обліку, що має включати контрольні функції на всіх рівнях діяльності. З урахуванням світового досвіду, кожен рівень контролю в установі має свої особливості і не може бути універсальним для всіх організацій державного сектору.

- Розробка чітких форм організації внутрішнього контролю з урахуванням специфіки структури установи. Внутрішній контроль може бути централізованим або децентралізованим. У централізованій формі контроль здійснюється бухгалтерами, а основними напрямками є облікові дані. Проте,

оптимальним варіантом є децентралізований контроль, де керівник контрольної служби безпосередньо взаємодіє з менеджментом організації [65].

Управлінський облік у державному секторі реалізується за такими напрямками:

1. Забезпечення точності та своєчасності затвердження бюджетного кошторису. Це включає перевірку кошторису та плану асигнувань, а також витрат, зазначених у планових документах. У процесі перевірки можуть аналізуватися:

- видатки за кодами бюджетної класифікації;
- стан дебіторської та кредиторської заборгованості;
- видатки за захищеними статтями бюджету;
- своєчасність перерахунків коштів на визначені цілі;

- касові видатки;
- ситуація з погашенням бюджетних зобов'язань;
- зміни в кошторисі та плані асигнувань.

2. Перевірка касових операцій у бюджетних установах охоплює такі аспекти:

- фактична наявність готівки в касі (якщо така є);
- оформлення первинних документів;
- законність списання коштів;
- своєчасність оприбуткування коштів.
- контроль правильності нарахування та виплати заробітної плати в бюджетних установах проводиться за штатним розписом, колективними договорами, табелями обліку відпрацьованого часу, платіжними відомостями тощо. Перевірка розрахунків установи з бюджетом включає:
 - визначення реальної дебіторської заборгованості;
 - виявлення простроченої дебіторської заборгованості;
 - списання дебіторської заборгованості зі строком позовної давності;
 - перевірка синтетичних і аналітичних рахунків ведення дебіторської заборгованості;
 - оцінка дебіторської заборгованості;
 - класифікація дебіторської заборгованості;
 - причини виникнення кредиторської заборгованості;
 - терміни виникнення кредиторської заборгованості;
 - заборгованість за групами кредиторів;
 - своєчасність оплати рахунків.

3. Контроль основних засобів бюджетної установи охоплює наступні операції:

- надходження;
- вибуття;
- нарахування амортизації;
- переоцінка;
- оренда та ремонт.

4. Контроль стану та руху запасів бюджетної установи здійснюється за такими напрямками:

- інвентаризація запасів;
- збереження запасів;
- стан обліку запасів;
- раціональність використання та нормування запасів;
- облік МШП.

5. Перевірка фінансової звітності бюджетної установи[67,68].

Отже, з всього вище сказаного можна підсумувати, що недосконалість ведення управлінського обліку притаманна більшості бюджетних установ що є погано, адже бухгалтерський облік як такий не ведеться деталізовано що в подальшому призводить до виникнення помилок які несуть за собою штрафні санкції.

Зокрема, діяння облікових працівників зводяться до чіткості відображення господарських операцій в обліку та звітності й контролю за своєчасністю здійснених розрахунків. Тому введення системи управлінського обліку є надзвичайно важливим для будь-якої установи бюджетного характеру, оскільки саме його ведення допоможе сформулювати проблеми в їх, так би мовити, поточному стані, і виправити без подальших наслідків.

3.3 Підходи щодо покращення організації контролю і аналізу фінансового стану бюджетної установи

На сьогодні існує об'єктивна потреба у забезпеченні дієвості державного фінансового контролю, який дозволив би раціонально та ефективно використовувати бюджетні кошти та майно.

Важливість процесів реформування системи внутрішнього фінансового контролю у бюджетних установах є обов'язковою складовою для підвищення ефективності роботи та забезпечення чіткої, системної роботи органів державної влади.

Проте, на сьогодні існує ряд проблем із впровадженням внутрішнього контролю, серед яких:

- відсутністю належного теоретичного підґрунтя;
- неузгодженістю базових понять;
- відсутністю методичних розробок щодо практичної реалізації заходів із реформування.

Для всебічного дослідження системи внутрішнього контролю установ бюджетного характеру слід розглянути окремі елементи даної системи.

Зазвичай, прийнято виділяти такі елементи системи внутрішнього контролю:

- середовище контролю;
- система обліку;
- процедури контролю.

Відповідно до Міжнародного стандарту аудиту 315 «Розуміння суб'єкта господарювання та його середовища і оцінка ризиків суттєвих

викривлень» виокремлюються такі головні елементи внутрішнього контролю:

- середовище контролю;
- процес оцінки ризиків господарюючого суб'єкта;
- інформаційні системи;
- процедури контролю;
- моніторинг контролю[69,с.66].

Вище згадані елементи належним чином висвітлюють систему внутрішнього контролю в установах бюджетного характеру.

Сфера контролю бюджетної установи включає такі складові:

- оприлюднення інформації та запровадження чесності і етичних цінностей;
- прагнення до професіоналізму;
- участь керівного управлінського персоналу;
- ефективність роботи управлінського персоналу;
- організаційна структура;
- деталізація повноважень та поділ обов'язків.

Правильна організація системи інформаційних потоків напряду впливає на ефективність системи внутрішнього контролю установи бюджетного характеру. При цьому, слід виокремити те, що ефективна організація графіку документообігу значно збільшить оперативність надання раціональної інформації та дасть змогу виокремити проблемні моменти у формуванні звітів управлінського характеру[70, с.123].

Інформаційна система бюджетної установи складається з певної ієрархії фізичних компонентів та елементів технічного забезпечення. Більша частина інформаційних систем бюджетних організацій широко застосовують інформаційні технології.

Інформаційні системи, що стосуються фінансової звітності, включають процедури та записи, які використовуються для ініціювання, обліку, обробки та представлення фінансових операцій бюджетної установи, а також для обліку пов'язаних активів, зобов'язань і капіталу.

Часто бюджетні установи не можуть скористатися сучасними інформаційними системами через їх високу вартість та тривалість освоєння, але для бюджетного процесу розробляються спеціалізовані інформаційні технології [71].

Основна проблема таких систем полягає в їх специфічності, що призводить до втрати системного підходу. Це, в свою чергу, збільшує кількість контрольних процедур через різноманітність і фрагментованість інформаційних систем у бюджетних установах, що підвищує ризик невідповідності внутрішнього контролю.

Функції контролю в бюджетних установах передбачають встановлення політики і процедур, які допомагають реалізувати вказівки керівництва.

Заходи контролю можуть включати:

- перевірку результатів діяльності;
- обробку інформації працівниками;
- фізичний контроль;
- розподіл обов'язків серед співробітників тощо.

Моніторинг заходів контролю установи бюджетного характеру є процесом що включає оцінку якості процедур контролю за підсумками їх виконання.

Моніторинг заходів контролю визначає оцінку структури та функціонування процедур контролю організації на поточному етапі та прийняття необхідних рішень. Він проводиться із ціллю забезпечення подальшої ефективності в здійсненні заходів контролю бюджетної організації.

Оцінка організаційної структури бюджетної установи дає змогу ефективно функціонувати системі внутрішнього контролю. Вона передбачає наявність плану здійснення контрольних заходів установи бюджетного характеру, поділ відповідальності за управління та оптимізацію ефективності діяльності бюджетної організації [72, с.424].

Перевірка правильності розподілу функціональних обов'язків між співробітниками бюджетної організації дасть змогу уникнути зловживань під час здійснення однією посадовою особою декількох несумісних обов'язків.

У бюджетній установі система внутрішнього контролю передбачає перевірку санкціонування та дозволів. Усі здійснені господарські операції бюджетної організації мають бути схвалені відповідальними особами.

Діяльність системи внутрішнього контролю установи бюджетного характеру ґрунтується на проведенні арифметичного та бухгалтерського контролю, а саме здійснюється перевірка повноти та точності обліку господарських операцій в організації.

Система внутрішнього контролю бюджетної організації повинна враховувати спостереження відповідальними співробітниками бюджетної установи за господарськими операціями і реєстрацію їх виконання. Здійснюючи оцінку ефективності системи обліку і внутрішнього контролю в установі бюджетного характеру паралельно проводиться оцінка невідповідності внутрішнього контролю [73,с.174].

Спорідненість систем внутрішнього контролю в установі бюджетного характеру визначається такими поняттями:

- чим ефективніша система внутрішнього контролю, тим менший ризик незбіжності внутрішнього контролю;
- зменшуючи ризик невідповідності внутрішнього контролю бюджетної установи, зменшується рівень аудиторського ризику;

- збільшуючи ефективність системи внутрішнього контролю, зменшується загальний аудиторський ризик;
- ефективніша система внутрішнього контролю, породжує ефективність облікової системи бюджетної установи, і навпаки.

Слід виокремити, що оцінка системи внутрішнього контролю установи бюджетного характеру має здійснюватися одночасно з оцінкою її облікової системи. Досліджуючи облікову систему, систему внутрішнього контролю установи бюджетного характеру виокремлюють як складову облікової системи.

Система внутрішнього контролю у Івано_Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу дасть змогу чітко дотримуватись бюджетного законодавства з ціллю забезпечення оптимального управління бюджетними коштами коледжу та передбачити необхідність:

- здійснювати оцінку системи управління бюджетними коштами;
- здійснювати перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової й бюджетної звітностей;
- одержувати максимальну економію бюджетних коштів;
- здійснювати аналіз та оцінку стану фінансово-господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- запобігати недотриманню та порушенню бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у ході управління об'єктами державної власності;
- аргументувати планування надходжень і витрат бюджету;
- збільшувати ефективність контрольних процедур для прийняття раціональних управлінських рішень.

Система внутрішнього контролю фігурує в Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу, проте ефективність її забезпечується не завжди. Це зумовлено тим, що в установі не достатньо

кваліфікований персонал, не має достатніх матеріальних ресурсів та необхідних знань для організації та функціонування системи внутрішнього контролю і своєчасного та раціонального використання його результатів.

Запровадження системи внутрішнього контролю в коледжі дасть змогу:

- здійснювати аналіз та оцінку стану фінансової та господарської діяльності розпорядників коштів;
- виявляти ризики у діяльності та виправляти помилки, неточності та здійснені порушення;
- забезпечувати законність використання бюджетних коштів;
- сприяти складанню достовірної фінансової звітності;
- подавати повну, своєчасну та достовірну інформацію.

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що в практиці внутрішнього контролю Івано-Франківського фахового коледжу технологій та бізнесу все ще існує чимало проблем. Однією з ключових є те, що працівники коледжу часто не надають достатньої уваги поліпшенню ефективності системи внутрішнього контролю або ж взагалі не здійснюють внутрішній контроль чи аудит.

Внутрішній контроль є важливим інструментом для своєчасного виявлення помилок і випадків шахрайства, а також для вжиття заходів, які допоможуть уникнути можливих фінансових втрат коледжу [74,с.219].

Ефективна робота служби внутрішнього контролю є надійним запобіжником проти неправомірних дій співробітників, а також допомагає уникнути прийняття невірних і неефективних управлінських рішень.

Система внутрішнього контролю сприятиме реалізації місії та цілей коледжу, зберігатиме її активи, впливатиме на виявлення і мобілізацію наявних виробничих резервів, підвищуватиме ефективність і якість роботи,

а також сприятиме економії ресурсів і виявлятиме причини, що призводять до шахрайства та крадіжок.

Система внутрішнього контролю повинна об'єднувати різні методи контролю, такі як внутрішня ревізія, структурно-функціональний контроль та внутрішній аудит, а також створювати умови для ефективної реалізації контрольних механізмів у бюджетній установі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Опрацювавши джерела економічної літератури виявлено основні проблеми ведення фінансового аналізу установ бюджетного характеру.

Проаналізувавши економічну літературу виявлено основні проблеми ведення фінансового аналізу бюджетних установ.

1. На сьогодні, фінансовий контроль в Україні має ряд проблем та недоліків, які супроводжують неефективність, дороговизну та непрозорість. Для проведення фінансового контролю наразі не здійснено правового, організаційного, інформаційного, кадрового та методологічного забезпечення.

Це відгукується на ступінь довіри до уряду, розвиток фіскальних відносин в Україні, пригальмовуючи ряд трансформацій у даній сфері. Тому, потреба в удосконаленні системи державного фінансового контролю є надзвичайно важливою та актуальною.

Для вирішення вище перелічених проблем та недоліків організації та діяльності державного фінансового контролю в Україні слід послідовно здійснювати заходи, спрямовані на побудову моделі фінансового контролю, який задовольняв би потреби організацій в цілому.

2. Управлінський облік у державному секторі дасть змогу:

- забезпечити точність та своєчасність затвердження бюджетного кошторису;
- перевіряти касові операції у бюджетних установах;
- контролювати правильність нарахування та виплати заробітної плати в бюджетних установах;
- перевіряти розрахунки за дебіторською та кредиторською заборгованостях;

- здійснювати контроль щодо основних засобів бюджетної установи, а саме надходження, вибуття, нарахування амортизації, переоцінка, оренда та ремонт;
- контролювати стан та рух запасів бюджетної установи;
- перевіряти фінансову звітність бюджетної установи.

Недосконалість ведення управлінського обліку притаманна більшості бюджетних установ що є нераціонально, адже бухгалтерський облік як такий не ведеться деталізовано. В подальшому, недосконалість ведення управлінського обліку призводить до виникнення помилок, які несуть за собою штрафні санкції.

Зокрема, діяння облікових працівників зводяться до чіткості відображення господарських операцій в обліку та звітності й контролю за своєчасністю здійснених розрахунків. Тому введення системи управлінського обліку є надзвичайно важливим для будь-якої установи бюджетного характеру, оскільки саме його ведення допоможе сформулювати проблеми в їх, так би мовити, поточному стані, і виправити без подальших наслідків.

3. На сьогодні, система внутрішнього контролю в Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу є неефективною. Це зумовлено тим, що в установі не достатньо кваліфікований персонал, не має достатніх матеріальних ресурсів та необхідних знань для організації та функціонування системи внутрішнього контролю і своєчасного та раціонального використання його результатів.

Вдосконалення системи внутрішнього контролю у Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу дасть змогу чітко дотримуватись бюджетного законодавства, забезпечити ефективно і раціональне управління бюджетними коштами коледжу та передбачити необхідність:

1. оцінювати систему управління бюджетними коштами;
2. здійснювати перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової й бюджетної звітностей;
3. досягати максимальної економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності та продуктивності в роботі розпорядників бюджетних коштів шляхом затвердження раціональних управлінських рішень;
4. здійснювати аналіз та оцінку стану фінансової й господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;
5. запобігати недотриманню та порушенню бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у ході управління об'єктами державної власності;
6. аргументувати планування надходжень і витрат бюджету;
7. збільшувати ефективність контрольних процедур для прийняття раціональних управлінських рішень.

ВИСНОВОК

На основі проведеного дослідження сформульовані наступні висновки, а саме те, що бюджетні установи отримують фінансування з державних та місцевих бюджетів, яке надається їм безповоротно.

Їхня діяльність спрямована на задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства, а не на отримання прибутку. Рациональне використання державних коштів є критично важливим для ефективного функціонування економіки країни. Тому питання вивчення та оцінки бюджетних установ стають дедалі актуальнішими.

Аналіз виступає однією з основних управлінських функцій у сучасних умовах. Однією з ключових функцій управління поряд із організацією, плануванням, обліком та контролем є аналіз. В умовах суворої бюджетної політики та постійної необхідності економії коштів через значні дефіцити, виникає потреба у пошуку шляхів підвищення ефективності використання фінансів. Тому питання фінансового аналізу стає дедалі актуальнішим для сучасної економіки.

Досліджено та проаналізовано фінансовий стан у Івано-Франківському коледжі технологій та бізнесу. Проаналізовано розрахунки та методику організації обліку і аудиту фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Описано та деталізовано методичні аспекти та всі можливості аналізу та контролю фінансового стану у Івано-Франківському фаховому коледжі технологій та бізнесу.

Запропоновано та удосконалено методи ведення обліку за умови застосування інформаційних систем і технологій та запровадження управлінського обліку у коледжі.

Застосовано ефективні та правильні облікові процедури дотримання послідовних процесів на кожних етапах обліку. Встановлено внутрішні та зовнішні регламенти, що мають складову частину організації раціональних облікових процесів.

Описано та вивчено організацію бюджетної установи. Здійснено та прораховано аналіз фінансового стану, динаміку, структуру фінансового стану, а також його платоспроможність та фінансову стійкість.

Розглянуто фінансовий аналіз, як комплекс знань, що зосереджений на всебічному дослідженні зв'язків між грошовими потоками, ресурсами та фінансовими відносинами з метою оцінки поточного стану та прогнозування майбутньої діяльності коледжу.

Доведено, що при своєчасному та ефективному веденні управлінського обліку в коледжі виокремлюється ряд переваг, а саме:

- покращення прийняття рішень: управлінський облік надає актуальну та детальну інформацію про витрати, доходи та інші фінансові показники, що дозволяє керівникам приймати обґрунтовані рішення;
- контроль за витратами: система управлінського обліку дає змогу здійснювати контроль за виконанням бюджету, виявляти перевитрати та оптимізувати витрати;
- планування та прогнозування: управлінський облік допомагає у складанні бюджетів та прогнозів, що є надзвичайно важливим для бюджетних установ з обмеженими ресурсами;
- оцінка ефективності: а допомогою управлінського обліку можна оцінювати оптимальність діяльності установи, аналізувати результати виконання програм і проектів;
- підвищення прозорості;

- адаптація до змін: управлінський облік дає змогу швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, адаптуючи стратегії і тактики управління;

- забезпечення відповідності законодавству: система управлінського обліку допомагає дотримуватись вимог законодавства;

- підтримка внутрішнього контролю: запровадження управлінського обліку сприяє розвитку внутрішнього контролю, що запобігає зловживанням і неефективному використанню ресурсів.

- залучення персоналу: залучення працівників до процесу управлінського обліку значно підвищує їхню мотивацію та відповідальність за результати роботи;

- аналіз ризиків: за допомогою управлінського обліку можна виявляти потенційні ризики та розробляти стратегії їх мінімізації.

Розглядаючи фінансового аналізу, акцентовано увагу на кількох ключових напрямках:

- створення та підтримка системи фінансової звітності, яка б максимально об'єктивно відображала процеси та контролювала фінансовий стан коледжу;

- визначення фінансових потреб коледжу;

- розподіл фінансових ресурсів відповідно до конкретних планів, пошук шляхів залучення додаткових фінансових засобів і способів їх отримання.

Фінансовий стан установи бюджетного характеру є складним поняттям, що виникає внаслідок взаємодії та взаємозалежності всіх компонентів фінансових відносин. Тому, його можна визначити як сукупність виробничих і господарських чинників, що характеризується

набором показників, які показують всі процеси, що здійснюються з фінансовими ресурсами, які належать до спеціальних або загальних фондів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, зі змінами та доповненнями . URL :[http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. Лучко М.Р., Рожелюк В.М. Звітність установ державного сектору економіки: навчальний посібник . Тернопіль: Економічна думка, 2018. 180 с.
4. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики: монографія / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. Тернопіль: Карт-бланш, 2010. 260 с.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996–XIV, із змінами та доповненнями: сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ [затверджений наказом Міністерства фінансів від 28.02.2002 № 228]:URL <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/228-2002>
7. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Ставерська Т.О.Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с
8. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль ; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с. ISBN 978-966-657-836-8

9. Адамик О.В. Доходи бюджетних установ за методом нарахування в умовах уніфікації облікових систем державного сектора економіки // Вісник Національного університету „Львівська політехніка”, Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів: НУ „Львівська політехніка”, 2012. № 721-323 с. С. 42-48.
10. Полозюк К. О., Лукашова І. О. Організація управлінського обліку в бюджетних установах: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. URL:: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66896.doc.htm
11. Бутинець Т.А. Бухгалтерський облік [Текст]: навчальний посібник для студентів вузів / Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська. Житомир: ЖІТІ, 2015. 569 с.
12. Воробйов Ю. М., Когут І. А. Формування фінансової стійкості місцевих бюджетів в умовах підвищення самостійності регіонів : монографія. Мелітополь : ММД, 2012. 249 с.
13. Зуб М. Особливості аналізу фінансової стійкості та ліквідності бюджетних установ / М. Зуб // Управління розвитком. 2014. № 4. С. 64–67.
14. Ткачук Н.М. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи / Н.М. Ткачук // Наука й економіка. 2015. № 2. С. 99–106.
15. Н. М. Ткачук, О. В. Кравчук. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи. / Н. М. Ткачук, В. О Кравчук // Наука й економіка. 2010. № 2(18). 99–105.
16. Овчарова Н.В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення бюджетних установ / Н.В. Овчарова // Актуальні проблеми економіки. 2010. № 7. С. 230–237

17. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства Фінансів України від 31.12.2013 № 1203 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text>
18. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі / Міністерство Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja>
19. Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ від 29.12.2015 № 1219 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#Text>
20. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ від 24.12.2010 № 1629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-11#Text>.
21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 105 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»: Наказ від 25.01.2012 № 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-12#Text>.
22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 "Виплати працівникам": Наказ від 01.01.2015 № 1798. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12#Text>.
23. Про затвердження деяких національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та змін до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ від 18.05.2012 №568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0901-12#Text>.
24. Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності суб'єктів державного сектору: Наказ від 28.12.2017 №1170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1170201-17#Text>.

25. Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування: від 24.01.2012 №44. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12#Text>
26. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова від 28 лютого 2000 року №419. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>
27. Про запровадження АС «Є-Звітність»: Лист ДКУ від 02.02.2018 № 17-10/73-2142. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2142840-18#Text>
28. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування органами Державної казначейської служби України форм фінансової звітності: Наказ від 25.01.2019 №28. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028840-19#Text>
29. Ловінська, Л. Г. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі за економічним змістом у контексті запровадження нового плану рахунків. / Л. Г. Ловінська // Фінанси України. 2016. № 1. С. 99-115.
30. Ловінська, Л. Г. Реформування бухгалтерського обліку в державному секторі відповідно до міжнародних стандартів. Т. 1 [Текст] / Л. Г. Ловінська, Н. І. Сушко, С. В. Свірко та ін.; за ред. Л. Г. Ловінської. К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. 568 с
31. Лучко М.Р. Контроль у державному секторі економіки: навч. посіб / М. Р. Лучко, Н. М. Зорій, Н. М. Хорунжак. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 287 с.
32. Лютий І.О. Новітні тенденції розвитку фінансової системи держави / І.О. Лютий // Фінанси України. 2015. № 5. С. 24–30.

33. Максимова В.Ф., Пеліпадченко Р.О. Концептуальні засади розвитку системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах / В.Ф.Максімова// Економічний простір. 2008. №16. с.33-40.
34. Матросова В.О. Проблеми фінансування бюджетних організацій на основі кошторис / В.О.Матросова // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. №2. С.92-95
35. Міновська М.В. Аспекти бюджетування : переваги та недоліки, успіхи та помилки / М.В. Міновська, Ю.О. Виноградова // Вісник Донецького національного технічного університету : зб. наук. праць. 2007. № 3 (3).С. 50-57.
36. Мішина С. В. Аналіз у галузях виробництва та послуг : навч. посібн. / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин. Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. 240 с
37. Н. Г. Пігуль, О. В. Люта. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ : Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи НБУ». URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vamsu_econ/2010_2/Pig_Lut.htm
38. Н. М. Ткачук, О. В. Кравчук. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи. / Н. М. Ткачук, В. О Кравчук // Наука й економіка. 2010. № 2(18). 99–105.
39. Назарова К. Аналіз діяльності бюджетних установ: навч. посіб. / К. Назарова, Т. Кумченко; За заг. ред. Г. Кравченко; Київ. нац. торг.-екон. унт. К.: КНТЕУ, 2006. 208 с.
40. Джога Р. Т. Облік в бюджетних установах : [навч. посібн.] / Р. Т. Джога. – К. : КНЕУ, 2006. 250 с.
41. Матвєєва В. Все про облік та оподаткування бюджетних організацій / В. Матвєєва, С. Замазій. Х. : Фактор, 2005. 1024 с.

42. Дудчик В.В. Перевірка правильності складання кошторису бюджетної установи: методика і завдання // Фінансовий контроль. 2007. № 1. С. 58 - 63.
43. Болюх М. А. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ : Навч. посіб. / М. Болюх . К.: КНЕУ, 2008. – 344 с
44. Булгакова С. Фактори впливу на обсяг і структуру бюджетних видатків / С. Булгакова, І. Микитюк // Казна України. 2012. №3 (18). С. 6.
45. Андреєва Г.І. Економічний аналіз: Навч.-метод. посібник / Г. Андреєва. – К.: Знання, 2012. 263 с.
46. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансовогосподарської діяльності підприємств: Навч. посібник / О.І. Гадзевич. К.: Кондор, 2014. 180 с.
47. Нечипорук Н. Спеціальний фонд бюджетних установ: планування і формування / Н.Нечипорук // Економічний аналіз. 2010. №6. С.131-134
48. Овчарова Н.В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення бюджетних установ / Н.В. Овчарова // Актуальні проблеми економіки. 2010. № 7. С. 230–237
49. Павелко А. В., Чугунов І. Я. Бюджетна політика економічного розвитку. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2015. № 2. С. 64–73.
50. Паршина О. А. Стратегічне управління фінансовими ресурсами підприємства / О. А. Паршина // Економіка промисловості. 2010. № 3. С. 188–193.
51. Пасічник Ю.З. Бюджетна система України : [навч. посіб.] / Ю.В. Пасічник. – К. : Знання-Прес, 2006. 607 с. 109
52. Пігуль Н. Г. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ / Н. Г. Пігуль, О. В. Люта // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. 2010. № 2. С. 94-102.

53. Свірко С.В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація / С.В. Свірко. К. : КНЕУ, 2013. 243 с.
54. Свірко С.В. Загальні положення порядку складання фінансової звітності в секторі державного управління відповідно до МСБОДС / С.В. Свірко // Формування ринкової економіки. 2010. № 23. С. 470–486.
55. Свірко, С. В. Побудова системи рахунків бухгалтерського бюджетного обліку в умовах формування інтегрованого інформаційного забезпечення управління державними фінансами України / С. В. Свірко, А. І. Фаріон // Незалежний аудитор. 2013. № 4. С. 19-27.
56. Семеренська А. Особливості аналізу фінансово-господарської діяльності бюджетної організації / А. Семеренська // Управління розвитком. 2013. № 11. С. 19–21.
57. Ткачук Н.М. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи / Н.М. Ткачук // Наука й економіка. 2015. № 2. С. 99–106.
58. Федів Р.Є. Реформування обліку фінансових результатів діяльності бюджетних установ / Р.Є. Федів // Збірник наукових праць ЧДТУ. Вип. 21. С. 112–116.
59. Фещенко Л. В. Оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів. Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси. 2013. № 2. С.143–146.
60. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями : [монографія] / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. К. : КНЕУ, 2012. 387 с
61. Фінансова система України : [навч. посіб.] / М.І. Карлін. – К. : Знання, 2014. – 324 с.
62. Фрич Р.М. Ознаки бюджетних установ як суб'єктів фінансового права / Р.М. Фрич // Держава та регіони. Серія «Право та державне управління». 2012. № 2. С. 115–119.

63. Фрич Р.М. Ознаки бюджетних установ як суб'єктів фінансового права / Р.М. Фрич // Держава та регіони. Серія «Право та державне управління». 2012. № 2. С. 115–119.
64. Харко А.Ю. Бюджетування у процесі управління фінансовою діяльністю підприємства / А.Ю. Харко // Фінанси України : журнал. 2001. 9. С. 82-91
65. Хліпальська В. Бюджетне планування запасів і витрат з їх придбання і зберігання / В. Хліпальська // Бухгалтерський облік і аудит : наук. журнал. 2004. № 3. С. 18-22.
66. Чередниченко Т. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ : Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Т. Чередніченко; Київ. нац. екон. ун-т. К., 2003. 18 с.
67. Шара Є. Ю. Звітність бюджетних установ: навч. посіб. / Є. Ю.Шара. – К.: ЦУЛ, 2014.– 360 с.
68. Шевчук В.О. Державні фінанси зарубіжних країн / В.О. Шевчук // Фінанси України. 2015. № 2. С. 3–13.
69. Шитко О.П. Фінансова система: підходи до визначення та кількісної оцінки / О.П. Шитко // Актуальні проблеми економіки. 2013. № 4. С. 66–75.
70. Шокіна Ю.О. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ / Ю.О. Шокіна // Управління розвитком. 2012. № 3. С. 120–124.
71. Штимер Л. До питання фінансового аналізу діяльності установ державного сектору економіки / Л. Штимер // Економічний форум. 2016. № 2. С. 329–338.
72. Юрій С.І. Бюджетна система. Вишкіл студії: Навч. посіб. / Юрій С.І., Кириленко О.П. Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 424 с.

73. Яришко О. В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетних організацій / О. В. Яришко, Є. Ю. Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету. 2008. № 1 (3). С. 174-180.
74. Ярощук О. В. Особливості застосування стандартних фінансових критеріїв оцінки ефективності інвестиційних проектів / Олексій Вікторович Ярощук // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2010. Випуск 7. С. 219-223.